

~~5141~~
~~6609~~

059

~~12-82~~

ԱՊՈՒԺՆԵՐՈՒ

ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

(Միմիայն սրամիտ անձերու գործածութեան յատուկ)

1912

(Տոմարի հիմնական բարեփոխմամբ եւ ամիսներու, տօներու եւ
եղանակներու պատշաճ կարգադրութեամբ)

ԳՐԵՑ

ԵՐՕՏ

ՀՐԱՄԱՆԱԻ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՃԱՌԻՆ

Տպարան «ԴԱՆԹ»

ՂԱԼԱԹԻԱ

9477

ԱՅՍ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏԲԸ ՇԵՇՏՈՂ ՄԷԿ ԳԱՆԻ
ԱՆԻՄԱՍ ԽՕՍԲԵՐ՝ ՈՐՈՆԻ ԻՐԵՒ ԱՆՀԵՐԲԵԼԻ
ՓԱՍՏ ՊԵՏԻ ԶԱՆԱՆԻ ԿԼԼԵՅՆԵԼ ՄԵՐ
Ը Ն Թ Ե Ր Յ Ո Ղ Ն Ե Ր Ո Ւ Ն

Հիմնելով Ապուռնեոս յասուկ տարեցոյց մը
նպասակ չունինք մեր ազգին մէջ ապուռնութիւնը
հաշտելու. բայց կը կարծենք թէ հրամայողա-
կան պահանջ մըն է այսպիսի տարեցոյցի մը
սպագրումը, քանի որ մեր մտաւորական ամէն
դասակարգները ունին իրենց ուրոյն տարեցոյցնե-
րը: Օրինակի համար՝ գրագէտ ու բանաստեղծ
Երիսասարդութիւնը ունի Շանքի ՄԵՐ ՏԱՐԵՅՈՅՅԸ,
լրջախոն ու բանասէր հասուն տարիքի մըն ունի
Թէոդիկի ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՅՈՅՅԸ, ո՛չ պոլսեցեան
պատանեկութիւնը ունի Սահակ Մեարայի ԳԱՒԱ-
ՌԻ ՏԱՐԵՅՈՅՅԸ, գուարնասէր եւ երգիծասէնչ հայ
մտաւորականութիւնը ունի ԿՈՒԿՈՒԿԻ ԵՒ ԿԱՎՈՇԻ
տարեցոյցները, տօնաւոր սիրահար եւ պանծո-
ղութեանց ուռալի բարեպաշտիկ հայ խաբու-
մութիւնը ունի ՏԷՐ Խորէն Բանաստեղծի պատաս-

♀ 12273-58

սած Ս. Փրկչեան Օրացոյցը, միայն խեղճ ապուռներն են որ չունին իրենց յասուկ տարեցոյց մը որուն մէջ կարենան գտնել սփոփանք ու մըխիքարութիւն: Պէտք է ընդունիլ որ ապուռները այս օրուն օրս մեր ազգին մէջ արհամարհելի փանակութիւն մը չեն ներկայացներ. բայց դժբախտաբար մինչեւ հիմա որոշ կազմակերպութիւն մը չունենալով՝ չեն կրցած իրենց արժանաւայել դիրքը գրաւել: ԱՊՈՒՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵՅՈՅՑԸ նպատակ ունի միութեան կապ մը ըլլալու բոլոր հայ ապուռներու միջեւ, ըլլան անոնք Ռդրափառ, Կարօլիկ, եւ կամ Բողոքական, որովհետեւ ապուռութիւնը կրօնական խտրութիւն չի նանչնար: Այն օրն ուր յայտդինք հայութեան կորիզը կազմող ապուռները ի մի հաւաքել եւ իրարու կապել, մեր նպատակին հասած պիտի ըլլանք եւ միեւնոյն տեսն մեր վարձատրութիւնն ալ տեսցած:

ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔ

Ներկայ 1942 բուսականը ցաւօք սրտի պէտք է խոստովանինք որ նահանջ է, այսինքն քիչ մը աւելի փորձանքներ մեզ կը վերապահէ քան միւս սովորական տարիները: Այժմէն կարելի է գուշակել որ տարւոյն ընթացին մէջ պիտի ունենանք, փոքրայեւ զատ, ժանտախտ, ծաղկախտ, քիժօ եւ ուրիշ այս տեսակ համաճարակներ: Հաւանական է նաեւ որ այս նահանջ տարին մեկ քանի մեծ հրդեհներու ալ պատճառ ըլլայ, որոնց քերեւս ընկերանան երկրաշարժի զօրաւոր ցնցումներ եւ որոնց յաջորդեն հեղեղանման անձրեւներ, կարկուտ, մրիկ եւն.:

Տոմարական գիտելիքներու կարգին մէջ չմոռնանք յիշեցնելու որ մեր բուն հայկական տարին է ՏՆԵ-ՏՆԶ, իսկ հայ տոմարական բուսականն է ՌՅԿԱ.—ՌՅԿԲ: Հայ ՅԵ՛՛՛ զափոխական բուսականներուն մէջ յիշենք ՀՍՌԿ, ՀՅԳ եւ ՄԴՀ, առաջինը Հայ Սահմանադրական Ռամկավարներու տօներուն յասուկ, երկրորդը Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան պատարագամատոյցին համար եւ երրորդը Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեաններու ծխատանին համեմատ:

Օրացոյցներու մէջ ընդհանրապէս կը հանդիպինք *չարժական* եւ *անշարժ* տօներու: Ինչպէս իրենց անունէն ալ կ'երեւայ, առաջինները փոփոխման ենթակայ են, իսկ երկրորդները միշտ եղածնուն պէս կը մնան: Այս-

պէս, օրինակի համար, Մրբոյն Բումբիի Երկաթուղոյ, Մրբոյն Օսմանեան Քօնսոլիսի, Մրբուհւոյն Թրանսպլի եւն. սօները միշտ ելեւեջներու ենթակայ՝ հետեւաբար բարձրական են: Անշարժ սօներուն մէջ յիշեմ մասնաւորաբար Մրբոյն Երուսաղիմայ խնդիրը, Մրբոյն Օրմանեանի խնդիրը եւ բաղդակցին նորա՝ Մրբոյն Երեցեանի խնդիրը եւ ընդհանրապէս բոյոր այն սօները որոնք մեր ազգային ժողովի օրակարգին մէջ անցած են:

Այս տարուան տանուներն է, ըստ մեր պաշտօնական օրացոյցին, *Չուկն*: Տեր Խորէն Բահանայ Յարութիւնեան չքսեր քէ այս տանուները տապկած քէ խաւած է. ամէն պարագային բարեբախտութիւն մըն է որ տանուները *Չուկն* է եւ ո՛չ քէ *Վիշապը* որուն խօսք հասկցնել դժուար պիտի ըլլար, ամսավճարներու յապաղման պարագային:

Տոմարական գիտելիքներուն մէջ նկատելի են նաեւ որ «բուն ձայնն աձ. ըձ. զձ. զձ. աջակողմեան դասուն են սկսեալ ի բուն Բարեկենդանէ» եւ կը համապատասխանեն Վահան Թեմեանի, Դաւիթ Տեր-Մովսէսեանի, Արիստակէս Գասպարեանի եւ Պարգեւ Փափագեանի բո՛ւն ձայներուն: Իսկ ձախակողմեան դասուն *թձ. ժձ. լձ. կձ.* ձայները կը ներկայացնեն Վարդգէսի, Վռամեանի, Հմայեակ Խոսրովեանի եւ Միհրդատ Հայկազնի ձայները:

Երկնային Պատերազմական Ասեանի որոշումով ներկայ տարւոյս մայիս Յին՝

ԱՐՆԻ առաւօտեան քերք բոլորական դադարման, կամ ըստ տոմարական լեզուի, խաւարման պիտի դասապարտուի: Վնիոր գործադրելի է Կ. Պոլսէն դուրս, հետեւաբար մեզ անտեսանելի:

Հոկտեմբեր 13—14ին նոյնպէս յիշեալ Ասեանին կողմէ դադարման վնիռ պիտի ստանայ ԼՈՒՍԻՆ երեկոյեան օրաքերքը:

Նոյն ամսուան 22ին դարձեալ դադարում ԱՐՆԻ օրաքերքի:

Հաւանօրէն ԱՐՆԻին տեղ ԼՈՒՍԸՆԹԱԳ. եւ ԼՈՒՍԻՆին տեղ ԵՐՆԻՍԿ օրաքերքները լոյս պիտի տեսնան երկնականարին վրայ:

Գալով *Գեր Տարւոյնին, Եօթներեակնին Վերադարձին, Իննուտասներեակնին*, եւ մանաւանդ ըստ Լատինացոց՝ Հռովմեական *Ինչիկտին*, կը գոհանանք պահելով խորհրդաւոր լուսիւն մը որ յառաջ կուգայ պարզապէս մեր զգիտութենէն:

ԱՐԱՆՅ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

Այն որ կորսնցուցած է իր ժիզիքական կարողութիւնը եւ ջղային գօրութիւնը, թո՛ղ դիմէ ԿՕՐԱՇԻՕ ՔԱՐԹԷՐԻ, Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի Փաշա Խան, 49.

ԲՈՒՆ ՕՐԱՅՈՅՑ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՕՐ 28

1. ՇԲ. քձ. Կաղանդ: Չուզելով տափակ հետեւող մը ըլլալ միւս տարեցոյցներու և օրացոյցներու որոնք, լաւագոյն դատի մը արժանի միաձայնութեամբ, այս տարի Կաղանդը կիրակի օր դրած են, մենք շարաթը նախընտրեցինք, այս կերպով թէ՛ դպրոցականներու և թէ՛ պաշտօնեաներու օր մը աւելի հանգիստ շնորհելու զելով: Բաց աստի մեր ընդունած դրութեան շնորհիւ Կաղանդի զիշեր զուարճութեամբ և արբեցութեամբ ժամանակ անցնողները կրնան հետեւեալ օրը, Կիրակի, մինչեւ ցերեկ անկողնէն չելլել և իրենց յոգնած մարմինը կազդուրել:

2. ԿԻՐ. Պահք

3. ԿԻՐ. (բ.) Նորութիւն մը որ բոլորովին մեր տարեյոյցին յատուկ է, այն է տտեն ատեն Կիրակին կրկնել և Նրկուշարթիները զանց տանել: Կարծենք մեր ընդերցողներուն մեծամասնութիւնը գոհ պիտի մնայ մեր այս կարգադրութենէն:

4. ԳՇ. Տօն սրբոյն Միհրդատայ Հայկազնի Տրիպոլսեցւոյ և երկոտասան Հովանոցայ նորա:

5. ԴՇ. ԳԿ. Օր պահոց:

Տօրագիւն աւուրք

(Աւուրք մի հիմա, ո՛վ աւաղակ ամխալաճառներ և փայտալաճառներ որ անհամբեր կը սպասէիք ցուրտ եղանակին՝ ձեր ապրանքները սուղ սուղ վաճառելու համար, ահա՛ Ապուշներու Տարեցոյցը վեր ի վայր չըջեց ձեր շիլ հաշիւները բո՛ւն իսկ Յունուարի սկիզբը տօթագին օրեր նշանակելով):

6. ԵՇ. Ճրագալոյց Ծննդեան և Աստուածայայտնութեան և Աւագ Հինգեաբբի, Ոսնուլայ:

8. Աւագ Ուրբաք. պահք. Յիշատակ Չարչարանաց և Խաչելութեան:

9. Աւագ Շաբաք:

10. Կիրակի. Տօն ԾՆՆԴԵԱՆ և Աստուածայայտնութեան և ԶԱՏԻԿ Յարութեան Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

(Պատիկ նորութիւն մը եւս որ մեր տարեցոյցին յատուկ է և որուն վրայ կ'արժէ քանի մը խօսք բռնել: Ծնունդը կիրակի օր բերելով ու Զատիկն ալ անոր կըցելով մեր բո՛ւն նպատակը եղած է շնորհաւորական այցելութիւնները կէս առ կէս զեղչել և միեւնոյն ատեն մեր էսնաֆ դասակարգը փրկել կարգ մը տօնական աւելորդ ծախքերէ: Գիտենք որ մեր այս բանաւոր կարգադրութեան հաշտ աչքով չպիտի նային մեր եկեղեցական հայրերը, բայց բարեբախտաբար մեր տարեցոյցը հրապարակ ելած միջոցին ո՛չ կաթողիկոս ունինք, ո՛չ Երուսաղեմի պատ-

րիարք և ո՛չ ալ Կ. Պոլսոյ պատրիարք որոնք մեզի դէմ խոչընդոտներ յարուցանեն: Արդէն աթոռներու այսպաքապութենէն օգուտ քաղելով է որ ձեռք զարկինք օրացոյցի հիմնական բարենորոգման:

11. ԿԻՐ. Բ. օր Ծննդի ու Զատիկի: Պահք. 12, ԿԻՐ. Գ. օր Ծննդի ու Զատիկի. ծոմ 13, ԿԻՐ. Դ. օր Ծննդի ու Զատիկի. ծոմ: 14, ԵՇ. պահք: 15, ՈԽՐ. ծոմ:

16. ՇԽ. պահք: Յիշատակ առաքման Միհրդատայ Հայկազնի առ Տրիպոլսեցիան:

17. ԿԻՐ. ծոմ: 18, ԲՂ. պահք: 19, ԴՂ. ծոմ:

Ձեւմ եւ չոր

(Ուշագիւր ընթերցողը եթէ հաճի պարզ բաղդատութեան մը դնել մեր տարեցոյցը միւս սովորամոլ ու աւանդապաշտ օրացոյցներու հետ, իսկոյն պիտի նշմարէ թէ ի՞նչ գնահատելի առաւելութիւններ կ'ընծայէ մերը: Նախ՝ նկատի առնելով միի գնոյն բարձրացումը, մանաւանդ ձմեռուան եղանակին, պահք և ծոմ նշանակեցինք, փոխն ի փոխ, ամէն օրերու համար: Եւ ասիկա ըրինք առանց ձեթի կամ լուբիայի վաճառականներէ կաշառուած ըլլալու, ինչպէս գուցէ չարամիտները կարծեն, այլ միմիայն մեր էսնաֆ դասակարգին օգուտը աչքի առջեւ ունենալով: Ասկէ զատ, գիտնալով որ մեր մաքրասէր հայ տանտիկիները սովորութիւն ունին ընդհանրապէս երկուշաբթի օրերը լուացք ընելու, որոշեցինք երեքշաբթի օրերուն համար նշանակել Չեւմ եւ չոր օդ մը, որպէսզի կարենան իրենց թաց լաթերը սրտի հանդարտութեամբ չորցնել:

20, ԴՂ. պահք: 21 ԵՂ. դձ Սրբոյն Սարգսի և

որդեայ նորա Մարտիրոսի Գոչունեանց և չորեքտասան
Բաթմականացն:

Ախորժեկի օդ

2. . Եշ. Ծոմ վանն դերութեան և աքսորանաց
Միհրդատայ Հայկազն ի Ֆիզան:

22. Ուր. պահք 23 ՇԲ. ծոմ: 24 Կիր. պահք 25
Կիր. ծոմ: 26, Գշ. պահք:

Ձեռմ եւ չոր

27. Դշ. ծոմ: 28 Եշ. պահք

Հոս կը վերջացնենք յունուար ամիսը սա ընդհանուր
և հիմնական սկզբունքէն առաջնորդուելով թէ՛ անհաճոյ
եղանակներու ամիսները հարկ է կրճատել և ի փոխարէն
երկարել հաճելի եղանակներու ամիսները: Յաւալի է
որ այս տարրական բարենորոգումը մինչեւ հիմա ո՛չ մէկ
լուրջ տոմարագիր յանձն առած է կատարել:

ԱՄՐԻԹԱ

Անհրաժեշտ անոնց համար որ կը ստապին
անկարողութենէ եւ ջղային փայփայումէ:

Դիմել ԿՕՐԱՇԻՕ ՔԱՐԹԷՐԻ, Ղալաթիա,
Մէհմէտ Ալի Փաշա Խան, 49.

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ՕՐ 14

Ինչպէս առաջին ակնարկով պիտի տեսնեն ընթեր-
ցողները հարիւրին յիսուն զեղչ մը բրինք Փետրուար
ամսուն վրայ, զայն վերածելով միայն 14 օրի: Յայտնի
է որ տարւոյն ամիսներուն մէջ Փետրուարը ամենէն ան-
հաճոյ ամիսներէն մին է, մասնաւոր Պոլսեցիներուն հա-
մար, որոնց յատկացուած է սոյն տարեցոյցս մասնաւո-
րապէս: Ուստի վստահ ենք որ ո՛չ ոք դժգոհ պիտի
մնայ մեր այս կարգադրութենէն: Միայն թէ հարկ էր
խօսք հասկցնել կարգ մը սուրբերու որոնց տօնախմբու-
թիւնը կը կատարուի Փետրուարի երկրորդ կիսոյն մէջ:
Ասոր ալ ճարը գտանք: Յունաց Տիմոթէոս և Ստաթէոս
ճգնաւորները և Գրիգոր աստուածաբանը և Լատինաց
Թովմայ Ազուլինացին բացէ ի բաց ճամբեցինք մեր տա-
րեցոյցէն, «տեղ չի կայ» բնելով: Իսկ Ս. Կիւրեղ Երու-
սաղեմացի հայրապետը, միւս Կիւրեղ եպիսկոպոսը և
մայրը՝ Աննա և Ս. Յովհաննէս Երուսաղիմայ հայրապետը
միացուցինք իրենց համանուն և համացեղ սուրբերուն:
Գալով Յովհաննէս Օճնեցոյ, Որոտնեցոյ և Գրիգորի
Տաթեւացոյ, մասնաւոր յարգանք մը ընելու համար
իրենց, Փետր. 14ին մէջ տեղաւորեցինք իրենց տօնը:

1. Դշ. ահ. պահք:

2. Եշ Սրբոց Վարդանանց զօրավարացն մերոց՝ հա-
զար և երեսուն և վեց վկայիցն, որք կատարեցան ի

մնծ պատերազմին, և սրբոց թատերադիր հեղինակացն որք զՎարդան զօրավարէ ճառեցին և սրբոց դերասանացն որք զՎարդան զօրավար ներկայացուցին ի թատերաբեմի և ամենայն սուրբ հանդիսականացն որք քրտնաթոր, տքնութեամբ և յօրանջմամբ՝ ականջալուր և ականատես եղին յիշեալ թատերգութեանց:

3. ՈՒՐ. Պահ. 4, Շք. Ծոմ:

5. ԿԻՐ. Բուն Բարեկենդան, դիմակաւոր և անդիմակ:

Տարեցոյցիս բարոյական հանգամանքը թոյլ չի տար մեզ որոշել պարահանդէսներու մէջ իզական կուրծքերու, թեւերու և իրաններու մերկ ցուցադրութեան սահմանները: Կրնայինք Բարեկենդանի շաբաթը sorագին աւուրք մը դնելով անուղղակի կերպով քաջալերել մեր փափկասուն տիկնայքը որ իրենց ծածուկ հրապոյրները անպատիժ կերպով ենթարկեալ յայրատ և լպիրշ նայուածքներու խուզարկութեանց, բայց չըրինք այդ բանը և թոյլ տըւինք որ բնութիւնը իր յարմար տեսած եղանակը որոշէ Բարեկենդանի օրերուն համար:

Մպտումներու մասին ալ ու ե պատուէր կամ խրատ չունինք տալու: Ամէն մարդ կրնայ ուզած դիմակը անցնել երեսին, բա՛ւ է որ չճանչցուի ու դիմացինը կարենայ խաբել մինչեւ ետքը: Նօրաձեւութեան կարգ անցած դիմակներուն մէջ յիշենք, դիւրութիւն մը տալու համար մեր ընթերցողներուն, ազատականի ու յեղափոխականի դիմակները, հակաօրմանեանականի ու հակաերէցեանականի դիմակները, վարչադէտի ու դիւանադէտի դիմակները, ևն: Այս ամբողջ դիմակներն ալ լաւ են, բաւ է որ, ինչպէս ըսինք, մեր բուն դէմքը կարենանք խնամքով ծածկել:

6. ԿԻՐ. Բարեկենդան: 7. ԿԻՐ. Բարեկենդան:

8. ԿԻՐ. Բարեկենդան: Ձորս օր վրայէ վրայ Կիրակի և Բարեկենդան նշանակելով՝ կարծենք թէ ոչ միայն լիովին գոհացում կուտանք մեր կայթատէր և թեթեւբարոյ երիտասարդներուն և օրիորդներուն, այլ միեւնոյն ատեն շատ մը զինեպաններու երախտագիտութեանը՝ կ'արժանանանք:

9. ԵՇ. Պահ. 10. ՈՒՐ. Ծոմ. 11. ՇԲ. Պահ. 12. ԿԻՐ. Ծոմ. 13. ԲՇ. Պահ. 14. ԳՇ. Տեսորդաւոր, Սրբոյն Հայրապետացն մերոց Յովհաննու իմաստասիրին Օձնեցւոյ, Յովհաննու Որոտեցւոյն և Գրիգորի Տաթևացւոյն:

Ա Պ Ր Ի Լ

ՕՐ 30

Դիթերնուդ տակէն պաղ պաղ մի՛ խնդաք, ո՛վ դիմացինին աչքին մէջ շիւղ փնտռող և իր աչքին մէջի գերանը չտեսող կեղծաւոր կրիտիկոսներ, մի՛ կարծէք թէ Ապուսենբու Տարեցոյցին հեղինակը մոռացութեան վայրկեանի մը մէջ, յանկարծ Փետրուարէն Ապրիլ կը փոխէ: Խորհեցէ՛ք թէ այն որ չվարանեցաւ Փետրուարը հարիւրին յիսուն զեղչել՝ կրնայ նաև Մարտը բոլորովին ջնջել: Եւ ինչո՞ւ չպիտի ջնջէինք այդ Մարտ ամիսը որ Օրացոյցներու և Տարեցոյցներու ամօթն ու նախատինքն եղած է մինչև այսօր և միեւնոյն ատեն թշուառ մարդկութեան համար անտանելի փորձանք մը և յուսահատութիւն մը:

Այո՛, տիկնայք և տեսարք, Մարտը մեռաւ և ես ուստիս եմ... Մեռաւ իրեն հետ տանելով, ցրտաշունչ

քամին, անձրեւն ու ցիւր, հարբուխն ու ցլատապը, ախրը պէտ իւլ աճուը կամ պառաւանց ցրտոյն վերջաւորութիւնը, այո՛, զրկեցինք այդ աղիտաւոր ամիսը մոռացութեան անդունդը. «անդ կացցես և զլոյս մի՛ տեսցես» ըսելով: Մարտին հետ մնաւ բարձր նաեւ Տաճկաց ելեւմտական թուականին տարեմուտը, Պարսից ամանորը կամ Նէվրուզը և Յունաց Վլասայ եպիսկոպոսին տօնախմբութիւնը: Մարտին հետ գարնանամուտն ալ հապը կլկեց, ինչպէս նաեւ Հրէից Ապիլ ամիսը, Ղազարոս յարութեան յիշատակը և Պէլճիգայի Ալպէրթ Ա. թագաւորին ծննդեան տարեգարձը, ինչպէս նաեւ Պալքըրի այաղմային տօնը: Բայց աէտք էր որ բոլոր այդ զոճողութիւնները ըլլային, որովհետեւ առանց հաւկիթ կոտրելու ձուաղեղ եփել կարելի չէ: Այդ ընդհանուր կոտորածեն փրկեցինք միայն Ծաղկազարդը, իսկ Չատիկը արդէն, ինչպէս գիտէք Ծնունդին հետ կատարեցինք այս տարի: Այսպէս ուրեմն՝

1. ԿԻՐ. ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ և Նոր Կիւրակէ, որ պաշտօնական խաբեբայութեանց: Չենք գիտեր թէ Հարամիտները մեր ընթերցողները խաբելու համար այսօր ի՞նչ սատանայական միջոցներու պիտի դիմեն: Այսուհանդերձ կ'ուզենք մէկ քանի զգուշական խրատներ տալ: Այսպէս, եթէ ձեզի ըսին որ Երուանդ Տէր անդրէասեան Ժամանակին մէջ գեղեցիկ յօդուած մը գրած է, մի՛ հաւատաք, որովհետեւ Ապրիլ մէկ է: Եթէ ըսեն որ Տրիպոլիսը ետ առինք Իտալացիներուն ձեռքէն, մի՛ հաւատաք, որովհետեւ Ապրիլ մէկ է: Եթէ ըսեն որ Անատոլուի մէջ այսօր հայ մը չէ սպաննուած, մի՛ հաւատաք, որովհետեւ Ապրիլ մէկ է: Մի՛ հաւատաք Բլեզանդ Քէչեանի քաղաքական գուշակութիւններուն, որովհետեւ Ապրիլ մէկ է: Մի՛ հաւատաք Եղուարդ Դովանճեանի քերթողակոն

տաղանդին: որովհետեւ Ապրիլ մէկ է: Մի՛ հաւատաք Հմայեակ Դիմաքսեան եպիսկոպոսին հայրենասիրական յայտարարութիւններուն, որովհետեւ Ապրիլ մէկ է, ու մի՛ հաւատաք Հմայեակ Արամեանցի Սօցիալ Դէմօկրատ Հնչակեանութեան, որովհետեւ Ապրիլ մէկ է: Եթէ Միհրդատ Հայկազնէն հովանոց գնէք՝ մտքերնիդ բերէք որ այսօր Ապրիլ մէկ է: Եթէ Յ. Ալփիարի հետ խօսքի բռնուիք՝ մի՛ մոռնաք որ այսօր Ապրիլ մէկ է: Եթէ Արիկ Մուգանճեան Մանկունի սրբազանը գովաբանէ՝ յիշեցէ՛ք որ այսօր Ապրիլ մէկ է:

Ահա՛ մեր զգուշական խրատները որոնք վստահ ենք որ բաւական չեն ձեզ խաբեբայութիւններէ բոլորովին դերձ պահելու համար, բայց՝ զոնէ մասամբ օգտակար կրնան ըլլալ: Կը յուսանք որ մեր Տարեցոյցին յաջորդ հատորովը կրնանք նաեւ ջնջել այդ ապրիլ մէկը որ միամիտներու համար փորձանք մը եղած է դարերէ ի վեր:

2. ԿԻՐ. Յ. ԳՇ. Չերմ և Հօր աւուրք վասն ցամաքեցուցանելոյ զլուացքս:

Միօրինակութենէ խուսափելու համար, մի առ մի չենք յիշեր օրերն ու թուականները: Ուշիմ ընթերցողը հասկցաւ արդէն որ մեր Տարեցոյցին համեմատ Երկուշաբթիները ընդհանրապէս տեղի կուտան Կիրակիներուն, որոնք կը կրկնուին: Երեքշաբթի օրերը միշտ Հօր ու տաք օրեր ունինք մեր տանտիկիներու տրամադրութեան տակ: Ասկէ դատ այնպէս մը կարգադրեցինք որ Ապրիլ ամսուն մէջ մեր Տարեցոյցի ընթերցողները իրենց տրամադրութեան ներքեւ ունենան ախորժիի աւուրք, զուարճալի աւուրք, և պայծառ եղանակներ, բաւականաչափ քանակութեամբ: Մեր սիրեցեալ վեհապետին ՍՈՒԼԹԱՆ

ՄԷՀԷՄՄԵՏ ՐԷՇԱՏԻ գահակալութեան տարեգարձը որ
Ապրիլ 14 Շաբաթ օր կը պատահի, անփոփոխ պահեցինք
յայսմ յետէ մինչև յաւիտեան: Ռուսմանիոյ Կարոլ Բ. թա-
գաւորին ծննդեան տարեգարձին (8 Ապրիլ՝ ըստ հնամուշ
օրացուցադրոց) բարով եկարը դրինք:

ԿՕՐԱՇԻՕ ՔԱՐԹԵՐ

Իր դեղանասներով կը բուժէ ժիզիքական
անկարողութիւնը եւ կէ կազդուրէ ջիղերը:

Հասցէ. Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի Փաշա
խան, 49.

Մ Ա Յ Ի Ս

ՕՐ 80

Յունուարէն զեղչուած 3 օրերը Փետրուարէն զեղ-
չուած 15 օրերը եւ Ջնջուած Մարտ ամսուան 31 օրերը
աւելցնելով Մայիսի 31 օրերուն վրայ, այս ամիսը եր-
կարեցինք մինչև 80 օր: Մեր այս կարգադրութիւնը
ինքնին բաւական պերճախօս է եւ պէտք չենք զդար այս
պերճախօսութեան վրայ մեր կողմէն ունայնաբանութիւն
մըն ալ բարդելու: Բանաստեղծներու ամիսը այսպէս եր-
կարելով կը յուսանք նոր զարկ մը տալ մեր հայ քեր-
թողական տրուեստին եւ քաջալերել մեր երիտասարդ
բանաստեղծները:

Սովորամով օրացոյցները Մայիսի մէկը Երեքշաբթի
օր մը նշանակած են: Բնականաբար մենք այդպիսի տրիս-
մարութիւն մը չէինք կրնար նուիրադարձել, ուստի մեր
ուղղութեան հաւատարիմ, Մայիսը կը սկսինք Կիրակիով
եւ կը շարունակենք Կիրակիները մինչև Մայիս 6: Մայիս
երեք Կիրակի (ըստ աւանդամոլներու Հինգշաբթի) ան-
խախտ կը պահենք Համբարձումն Քրիստոսի տառն մե-
րոյ յերկինս, որով կարելի կ'ընծայենք Ս. Փրկչի հիւան-
դանոցին 80րդ տարեգարձը, ինչպէս նաեւ վիճակ քաշե-
լու ժողովրդական սովորոյթը:

Նկատելով Տարեցոյցիս զուտ յեղափոխական հան-
գամանքը եւ այն համակրական ընդունելութիւնը զոր
արդար իրաւունքով մը կ'սկսեալէ Դաշնակցական գոր-

ծօն ու անդործ շարքերէն, նկատելով նաև Ռուսիոյ պետութեան հանդէպ Թուրքիոյ բռնած տուեղծութեանց ընթացքը Տրիպոլսեան ծանօթ իրերադարձութեանց առթիւ, նկատելով նաև յիշեալ պետութեան ընձեռած առաւել կամ նուազ օժանդակութիւնը Պարսկաստանի անշահ Շահին՝ Մէհէմէտ Ալիի, որոշեցինք, Մայիս ամսոյ վերաքննութեան առթիւ, ի բաց վտարել մի ոմն Նիքուլա Բ. կայսեր ծննդեան և թագադրութեան կրկնակ տարեդարձները որոնք հրէշային զուգաւորմամբ՝ կամ զուգադիպմամբ՝ տեղի կ'ունենան այս գեղեցիկ ամսուն ճին և 14ին: Գիտենք որ մեր Նիկողոս բարեկամը հաշտ աչքով չպիտի նայի այս արսաքոյ Տարեցոյցի արտաքսման, բայց թո՛ղ գիտնան ինք ու իրենները, թէ մենք այս Տարեցոյցը հիմնելով երեսք նպատակ չենք ունեցած այս կամ այն կայսեր փառախրական փոքրիկ հաշիւները դժայնելու:

Ա՛յ աւելի շեշտելու համար այն ոգին որմէ առաջնորդւեցանք վերոյիշեալ փոփոխութիւնը ընելու համար, որոշեցինք միւսնոյն ատեն ջնջել Սպանիոյ Ալֆօնս ԺԳ. թագաւորին ծննդեան և գահակալութեան, Անգղիոյ Ճորճ Ե. թագաւորին գահակալութեան, Ռուսիոյ Կարոլ թագաւորին գահակալութեան, Տանիմարքայի Ֆրետերիք Բ. թագաւորին ծննդեան և Աւստրիոյ Ֆրանց Եօգէֆ Ա. Կայսեր թագադրութեան տարեդարձները որոնք ամէնքն ալ Մայիս ամսուան մէջ կը պատահին ու անոնց տեղ հաստատել հետեւեալ զուտ հայկական ու միանգամայն պրօլէտարիական տարեդարձները:

7. ԿԻՐ. Տարեդարձ ծննդեան և բարգաւաճման Վահան Թէքէեան բանաստեղծին և իջման Հոգւոյն Մուսայի ի վերայ իւր:

14. ԿԻՐ. Տօնախմբութիւն Շ Ա Ն Թ կիսամսեայ

գրական և գեղարուեստական հանդէսի և ամենայն աշխատակցաց նորա:

21, ԿԻՐ. Տարեդարձ և տօնախմբութիւն հինգ մուսայական պատանեացն Լեւոն Էսաճանեանի, Հրանտ Նազարեանցի, Եղուարդ Գոլանճեանի, Սեակայ և Փայլակի:

(Մեր Տարեցոյցէն Յիմար կուսանաց տօնը ջնջած ըլլալով՝ վերոյիշեալ տօնը կը հաստատենք փոխարինութիւն մը բրած ըլլալու յոյսով):

28. ԿԻՐ. Յիշատակ դալստեան Վահանայ Մալէգեան յեղիպոստէ ի Կոստանդնուպոլիս:

35, ԿԻՐ. Տօն ամենայն քերթողաց և քերթողուեաց, ծանօթից և անծանօթից, ելեւեւեաց և աներեւոյթից:

(Այսօր տեղի կ'ունենան անստորագիր կամ ծածկանունով հրատարակուած ոտանաւորներու հեղինակներուն տօները):

42, ԿԻՐ. Յիշատակ դադարեալ բանաստեղծից:

(Այսօր իրենց տօնը կրնան կատարել բոլոր այն բանաստեղծները որոնք կա՛մ Մուսաներու քէն բրած են և կամ Մուսաները իրենցմէ երես դարձուցած են: Մասնաւոր անուններ չենք ուզեր յիշել, բայց կը հաւատանք թէ լեզէն պիտի կազմեն ամէն անոնք որոնք իրենց տօնը Մայիս 42ին պիտի կատարեն):

Այսպէս ուրեմն պուէսներու դիւրագրգիւ ցեղին (genus irritable vatium) հետն ալ մեր հաշիւը խաղաղութեամբ կարգադրելէ ետքը, կ'անցնինք յաջորդ ամսուն:

!! LA DERNIÈRE INVENTION !!

relative aux dents et dentiers à charnières a provoqué un perfectionnement considérable dans la science dentaire.

Les avantages principaux sont les suivants.

- I.—Les dents et dentiers à charnières n'ont pas de plaques de palais en caoutchouc;
On s'y habitue de suite !
Pas de difficultés.
- II.—Les dents et dentiers à charnières s'appliquent avec la même solidité dans la bouche que les travaux pontés (bridge); on peut les retirer de la bouche pour les nettoyer sans aide d'un médecin. La mauvaise haleine est exclue. Les dentiers à charnières donnent par suite de leur formation naturelle et par leur propriété exemplaire une véritable beauté de la bouche.
- III.—Les dents et dentiers de porcelaine à charnières ne peuvent être distingués des dents véritables à cause de leur exécution artistique et du fait que ni or ni autre métal est visible comme c'est le cas chez d'autres dents artificielles.
- IV.—Les dents de porcelaine sont les meilleurs produits anglais et américains. Les charnières sont faites en or de 22 carats, les autres substances également en or excessivement fin ou en platine. Nous avons obtenu aux expositions de Londres et d'Amsterdam le grand prix et la Médaille d'Or pour nos dents et dentiers à charnières ce qui prouve leur supériorité sur tout autre produit analogue.

Edenbourg Frères,

Médecins-Dentistes, diplômés de l'Université de Berlin
Péra, Passage du Tunnel.

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս

ՕՐ 30

Մեծ փոփոխութիւն մը չենք մտցնել Յունիս ամառան մէջ: Կը պահենք իր օրն ու կարգը այնպէս ինչպէս որ են ընդհանրապէս «պաշտօնական» կոչուած օրացոյցներու մէջ: Կը զոհանանք միայն Նիւսն-դանոցի օրացոյցին մէջ այս ամառան սահմանուած 80-քազին օրերը ջնջելու և անոնց տեղ դնելու քաղցրաշունչ հովեր և զով ու պայծառ օրեր: Յունիս ամիսը արդէն ինքնին բաւական տաք է և պէտք չի կայ որ մենք ալ մեր կողմէն 80քազին օր մը խօթենք անոր մէջը:

Ուրիշ փոքրիկ բարեփոխում մըն ալ: Յունիս ամառն մէջ կարծես ժամադիր եղած են կարգ մը սուրբեր և սրբունիներ մին միւսէն այլանդակ ու խժալուր. օրինակի համար՝ Ուաղ եպիսկոպոս, Եպիփան Կիպրացի, Բաբել հայրապետ, Թէոփառոն Գաղատացի, Թալիլիա բժիշկ, Թէոփիլոս, Անիկառոս, Փոտինոս, Կալիստարատոս, Ղուկիանոս քահանայ, ևն ևն:

Արդ, կը հարցնենք մեր ողջամիտ ընթերցողներուն. — «Ինչի՞ կը ծառայեն սուրբերու տւերը օրացոյցներու մէջ»: Պատասխանը շատ պարզ է:

— Այդ սուրբերուն անունը կրող անձերուն և անոնց բարեկամներուն առիթ մը տալ տօնախմբութեան օրը հաւաքուելու և միասին օղի կամ քօնեաք ճնկելու

և շաքար ուտելու: Այս տեսակետով անշուշտ հարկաւոր սուրբեր են Յակոբ Մծբնայ հայրապետը, Բարսեղ Կեսարացին, Սերգիս զօրավարը, Գրիգոր Լուսաւորիչ, Յովհաննէս Մկրտիչը, ևն. որովհետեւ հազարաւոր անձեր կան որոնք Յակոբ, Բարսեղ, Սերգիս, Գրիգոր, Յովհաննէս, Մկրտիչ, ևն. կը կոչուին:

Բայց, հոգինիդ կը սիրէ՞ք, ըսէ՞ք թէ ձեր մէջ կա՞յ մէկը որ Խաչ, Թէոտիտոս, Թալիլիա, Փոտինոս, Կալիստրատոս կամ Ղուենկիանոս կոչուի՞. Ապահովաբար ո՛չ: Ուրեմն ի՞նչ հարկ կայ մեր Տարեցոյցին սուղ էջերը լեցնելու այդ անօգուտ սուրբերու անուններով, քանի որ ո՛չ զինեպանին օգուտ մը պիտի ունենան ո՛չ շաքարավաճառին:

Այս սկզբունքէն մեկնելով սա եզրակացութեան հասանք թէ միեւնոյն ատեն պէտք է ջնջել յաջորդ ամիսներուն մէջ եկած հետեւեալ սուրբերուն տօները.

Ս. Կիպրիանոս, Ս. Շամունիա, Ս. Վլասայ, Ս. Պօղիբտոս, Ս. Ապիտոն, Ս. Կանդիտոս, Ս. Ծամիդոս, Ս. Տուքիկոս, Ս. Ռատիկոս, Ս. Դոմիտիա, Ս. Փիլիկտիմոն, Ս. Պանդալէոն, Ս. Վարոս, Ս. Սեւերիանոս, Ս. Մետրոփանոս, ևն. ևն.

Այո՛, միանգամ ընդմիշտ ջնջեցինք մեր Տարեցոյցէն բոլոր այդ սուրբերու տօները, որովհետեւ վերոյիշեալ սուրբերը, ինչպէս տեսանք անօգուտ բռններ, անպտուղ ծառեր են և ասոր համար, ըստ Աւետարանին՝ «հատանին և ի հուր արկանին»:

Մէկ կողմէն մինչ այսպէս կարգ մը անուններն դործածութենէ դադրած սուրբեր բարձրավիզ ամբարտաւանութեամբ բազմած են մեր օրացոյցներու լաւագոյն տեղերը, անդին ծանօթ անձնաւորութիւններ ի զո՛ւր օրացոյցը կը թղթատեն իրենց անուններն տօնախմբութեան օրը գտնելու համար:

Մեր նոր սերունդը, աւա՛ղ, Ղուենկիանոս, Պանդալէոն կամ Ապիտոն կոչուելու սովորութիւնը չունի, Փայլակ, Կայծակ, Հուր. Շանթ, Երկաթ, ևն. կը կոչուին ընդհանրապէս. արդ ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ տօնէ իր անունան տարեգարձը: Այսօր նոյնիսկ Միհրդատ Հայկազն մը ստիպուած է կա՛մ երթալ Վարդանանց հազար երեսուն և վեց վկայից մէջ խառնուելու և կամ իր անուան տարեգարձը կատարելու Տաղաւարաց տօնին, սա նենգամիտ առարկութեամբ թէ՛ տաղաւար և հովանոց բառերը հայ լեզուի մէջ խնամի են իրարու և թէ ինք արհեստիւ հովանոցավաճառ է, (Ղալաթիա, Քրէտի Լիօնէի դրան ձիշտ դէմը դիմացկուն ապրանքներ ամէն եղանակներու համար, ապառիկ չի կայ):

Բոլոր այս անպատեհութեանց արմատական դարման մը տանելու համար հանձարեղ միջոց մը խորհած ենք, դոր ընթերցողը պիտի գտնէ յաջորդ ամսուան մէջ:

Ո՛Վ ՈՐ ԻՆԾԻ ԴԻՄԷ

Կրնայ վստահ ըլլալ թէ պիտի դարմանէ իր ջրդային հայհայեալ դրոսիւնը:

ԿՕՐԱՇԻՕ ՔԱՐԹԷՐ, Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի Փաշա Խան, 49

ՅՈՒԼԻՍ

ՕՐ 30

1. ԿԻՐ. ՎԱՐԴԱՎԱՍԻ

2. ԲՇ. Տօն ամէն այրերու որոնց անունը կը սկսի
Ա. Տառով:

3. ԴՇ. Տօն ամէն այրերու որոնց անունը կը սկսի
Բ. տառով:

4. ԴՇ. Տօն ամէն այրերու որոնց անունը կը սկսի
Գ. տառով:

5. ԵՇ. Տօն ամէն այրերու որոնց անունը կը սկսի
Դ. տառով:

Մերք ցուրս, մերք սաք
մերք ալ ո՛չ ցուրս ո՛չ սաք

Խաղերնիս հասկցաք, շատ պարզ և միանգամայն
շատ ալ հանճարեղ է, միայն թէ հարկ էր մտածել (միշտ
Գողովադուրի հաւկիթը): Օրերը կը շարունակուին սյապէս
մինչեւ Ֆ. տառը և ամէն մարդ կրնայ իր տօնախմբու-
թեան տարեդարձը Տարեցոյցին մէջ դնել իր անուան
սկզբնատառին համապատասխանող գիրը փնտելով:

Յունիսի վերջին օրը 31 Գ. կը հասնինք Վ. տա-
ռին:

Ուրեմն Ա. էն մինչեւ Վ. մեր բոլոր այր ընթերցող-
ներուն մեր բարեմաղթութիւնները կը ներկայացնենք
և կ'ըսենք

— Անունովնիդ տպրիք:

Etablissements Austro-Ottoman

D'ameublements et Tapisserie

(Grand'Rue de Péra No. 320 Ex-Palais de Cristal)

GRANDE EXPOSITION

* PERMANENTE *

LES VÊTEMENTS
TIRING

Habillement comme sur mesure
Solidité, Éléance, Bon Marché
GRANDS MAGASINS
TIRING

GALATA

Changement de domicile

LE Dr K. DAMIANIDÈS

Spécialiste pour les maladies des yeux, du nez, des
oreilles et de la gorge, qui vient de rentrer de son
voyage en Europe, a transféré son domicile et son
cabinet médical dans la même maison, Rue Karanfil,
No. 115, derrière la station du Tunnel à Péra. 182

Traitement par méthode anglaise

Consultations de 1 h. à 5 h. p. m.

Chaque jeudi consultations gratuites pour les pauvres.

ՕԳՈՍՏՈՍ

ՕՐ 31

1. ԴՇ. Տօն ամէն այրերու որոնց անունը կը սկսի Տ. տառով:

Զովագին աւուրք

2 ԵՇ. Տօն ամէն այրերու որոնց անունը կը սկսի Բ. տառով:

Եւ այս այսպէս կը շարունակուի մինչեւ 8 ԳՇ. յորում կը տօնուի Փ. տառով սկսող այրերու անունները:

Զուարեայի աւուրք

Յետոյ նոյն դրութեամբ կը սկսին տօնուիլ կիներու անունները. Օգոստոս 9էն սկսեալ:

Հարկ չի կայ բսելու որ տօթագին եղանակները բոլորովին ջնջուած են Օգոստոսի մէջ և անոր տեղ ունինք միշտ զով օդ, անձրեւային պայծառութիւն, զուարթ գեփիւն, և զուարեայի սիւք: Օգոստոսը մեր Տարեցոյցին մէջ իր դժոխային վիճակէն ելած՝ եղեմական քաղցրութիւն մը առած է վրան:

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 30

1. ՇԲ. Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն երեք հարիւր ութեւեւ տասն հայրապետաց:

2. ԿԻՐ.

Բայց ինչ հարկ այլեւս շարունակելու մեր այս միօրինակ թուումը: Մեր դրութիւնը արդէն այլեւս ծանօթ է մեր ընթերցողներուն՝ և կրնան իրենք իրենց շարունակել օրացոյցը մինչեւ Դեկտեմբեր 31:

Քանի մը լրացուցիչ հրահանգներ, և ա՛լ փակենք այս գլուխը:

Եթէ երբեք կը տեսնէք որ սեպտեմբեր ամիսը շատ հաճելի կը թուի՝ մի՛ վարանիք զայն երկարելէ, մէկ երկու շաբաթ փոխ առնելով Հոկտեմբերէն: Մեր տարեցոյցը ներդրամիս բարեպաշտութեամբ մը աչք կը դուրս գայ տեսակ քմահաճ փոփոխութիւններու, բա՛ւ է որ ինչքին մէջ ուղղամտութիւն և անկեղծութիւն ըլլայ: Ամրանքը, շաբաթներն ու օրերը մարդուս համար եղած են և ո՛չ թէ մարդս ամիսներուն, շաբաթներուն և օրերուն համար: Քայլ մըն ալ առաջ երթալով՝ կ'ըսենք որ եթէ մեր ընթերցողներէն մէկ մասը կը պահանջէ որ այսինչ օրը Կիրակի ըլլայ՝ մինչ մէկ մասն ալ կը նախընտրէ Հինգշաբթին, մենք անպատեհութիւն մը չենք տեսնալ երկու ճաշակներն ալ գոհացնելու՝ միեւնոյն օրը թէ՛ Կիրակի և թէ՛ Հինգշաբթի ընդունելով: Մարդկային

քնատուր ազատութիւնը պէտք է որ կաշկանդուի աւանդամուլ տոմարի մը կապանքներուն մէջ: Ըստ իս լաւագոյն է որ բոլոր օրերը ջնջենք՝ քան թէ ստիպենք մէկը որ այսինչ օրն իրեն ջորեքշարթի ընդունի՝ մինչ իր քեյֆը կ'ուզէ որ Ուրբաթ ըլլայ այդ օրը:

Այս տարի օրացոյցին մէջ այս մէկ քանի հիմնական փոփոխութիւնները մտցնելով՝ կը խոստանանք զալ տարի աւելի արմատական բարեփոխութիւններով օժտեալ ԱՊՈՒՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵՑՈՅՑ մը հրապարակ հանել, օգտուելով միամեայ փորձառութեան մը տուած դասերէն:

Գալով խաւարամիտ սովորամուլ աւանդապաշտներուն՝ գիտենք որ անոնք թունաւորուած մուկի գալարումներով պիտի ճուան մեր այս բանական նորոգութիւններու հանդէպ և կառչած պիտի մնան Խնդոս, Դոմնա, Մատրոնա, Թեղկիա, Պրիճիթա Ս. Կոյսերուն որոնք առանց ալիւլայի դուրս նետեցէք մեր տարացոյցէն, որովհետեւ ԱՊՈՒՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵՑՈՅՑ միւսնոյն ատեն կուսանաց վանք մը չէ (չգործածելու համար աւելի հում բացատրութիւն մը):

Այդ յետադիմական պարոնները ապահովաբար փետուած կաշաղակի ճիչեր ալ պիտի արձակեն տեսնելով ամիսներու մէջ ներմուծուած անհրաժեշտ բարենորոգումները, բայց ի փոխարէն վստահ ենք որ ողջախոս ու աննախապաշար հայութիւնը քաջալերանքի ու համակրութեան ձեռք պիտի մեկնէ մեզի և այս պիտի ըլլայ անոնց արդար պատիժը և մեր ալ անկողոպտելի վարձատրութիւնը:

ՎԵՐՁ ԲՈՒՆ ՕՐԱՅՈՅՑԻՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԵՒԵԼԻ ՄԱՅԻՑ ԵՒ ԱՆՁԱՆՑ

- Ի ստեղծմանէ կեղծ հերոսաց ի Կ. Պոլիս
մինչեւ ցայժմ են աւուրք՝ 1215
- Ի յայտնութենէ Միհրդատայ Հայկազն ի Թօ-
քաթիւան սրճարանի 1181
- Ի սկզբանէ ճառախօսական համաճարակին
որ ծաւալեցաւ ի մայրաքաղաքս 1150
- Ի Գիւտոյ ճուղուպրիստութեան 962
- յԱրշաւանայ Ասոյի ի Պարտիզակ, յիշմիտ և ի չըր-
ջակոյս 927
- Ի ծաղմանէ ունայնաբան պոռոտախօսու-
թեանց Հմայեակ Արամեանցի յազգային ժողովն 891
- յԱռաքելութենէ է. Ակնունիի ի Միացեալ
Նահանգս 826
- Ի բացուզոցի խնդրէն 791
- Ի գիւտոյ հրաշագործ «Ամրիթա» ի 760
- Ի վտարմանէ Հմայեակի Արամեանց ի Ս. Դ.
Հնչակեանութենէ որպէս դուստան 741
- Ի Հաստատմանէ Կօրաշիօ Քարթէրի ի Մէհմէտ
Ալի փաշա խան, թիւ 49 314
- Ի տեղապահութենէ Աբիկ Մուպահեաճեանի
յանձին Մանկունի Սրբազանի 216
- Ի տեսակցութենէ Միհրդատ Հայկազնի ընդ
մեծ Եպարքոս Սայիտ փաշա 42
- Ի հրատարակմանէ Ապուշներու տարեցոյցին 1

ՏԱՍԸ ՕՍՄ. ՈՍԿԻԻ

ՊԱՐԳԵԻ ՄԸ

ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐԵԼԻ

ԱՊՈՒՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵՑՈՅՅԻՆ հրատարակիչը
յանձնառու է՝ ըլլայ անմիջապէս տալ Օսմ. ոսկի վճա-
րելու այն ընթերցողին որ սոյն տարեցոյցը ուշի ուշով
կարդալէ ետքը, ԼՌԵԼԵԱՅՆ չընդունիր թէ՛ լաւագոյն
ու կատարեւազոյն տարեցոյցն է այս մինչեւ հիմա հրա-
տարակուածներուն մէջ :

Այս պարգեւը տրամադրելի է մինչեւ Յունուար
մէկ :

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Գրեց

ՏԻՐԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Ա.

Այդ տէքամէրօնեան պատմութիւնը զիս չա՛տ խըն-
դացուցած է : Չեմ գիտեր ո՛ւր կարդացեր եմ : Ամէն
ատեն կը յիշեմ, երբ ամուսնութեան վրայ խօսին քովս :
Գիւղին մէջ հարսնիք :

Աննա և Սիմօն կ'ամուսնանան :

Մինչև իրենց մազերուն ծայրը կոյս՝ երկուքն ալ :
Կոյս մը՝ կին պիտի ըլլար :

Այս եղելութիւնը կարգ մը չարածձի երիտասարդ-
ներուն և աղջիկներուն երեւակայութիւնը հեշտագրողու-
օրէն կը խողտեցնէր. երիտասարդներուն՝ որովհետեւ գի-
սէին, աղջիկներուն՝ որովհետեւ պիտի ուզեին գիտնալ :

Աննա հրաշագեղ հրապոյրներով օծուն արարած
մըն էր, միամիտ, երկչոտ :

Սիմօն՝ վարդազոյն դէմքով, կոշտ, տգէտ երիտա-
սարդ մը :

Իրենց երկուքին զիտութեան սահմանները չափա-
զանց անձուկ էին, խնչալէս ընդհանրապէս բոլոր գեղա-
ցիներունը :

Աննա՛ իր մարմնով՝ նախանձը պիտի գրգռէր էտիթ
Ուէթնէի կամ Ալիքս էմօնտի, եթէ պատահուածով անոնց
հետ միասին լողանքի համար ծով մտած ըլլար, ուր ան-
հաղտնապահօրէն թափանցիկ ջուրին ալիքները իր մարմ-
նական գիծերուն թաքուն ներդաշնակութիւնը պիտի

չեշտէին, և իր ձիւնաթոյր կուրծքերուն ծայրը փթթող ամբիւ վարդազեղ հաղարջները պիտի ցողալէտէին:

Մատով ցոյց տրուելիք գեղեցկութեան գլուխ գործոց մը, որուն տակաւին ուրիշ ուէ օտար մատ չէր հըպած... հեղինակին ստեղծագործող մասնիկուն հպուստէն ետքը:

Սիմօն՝ կանուխէն որը մնալով՝ հօրաքրոջ մը կրօնական դատաւարակութիւնովը մեծցած էր, աշխարհքին և իրերուն անտարբերութեանը մէջ: Ոչ մէկ կիրք իր զգայնութիւնները փեթբտած, ո՛չ մէկ տենչանք իր հոգին պղծած էր:

Հիմակ ալ այդ տունը մնացած հօրաքրոյրը զինքը կ'ամուսնացնէր գիւղին ամենէն աղուոր աղջկանը հետ:

Սիմօն՝ հակառակ իր միամտութեանը, իր կնոջը գեղեցկագիտական կատարելութիւնը չգնահատելու աստիճան կոյր չէր: Անօրինակ յուզում մը կ'զգար անոր դէմքը դիտած ատեն: Նայուածքը կարմրած երկաթի մը պէս կը պտըտէր իր շրթունքներուն վրայ: Թող որ արդէն, եթէ նոյնիսկ իրեն համար աղուորը տգեղէն զանազանել գիւրին չըլլար, նորէն Աննային աղուորութիւնը խնդրական չէր կրնար ըլլալ, քանի որ ազայութեան ի վեր ամէն օր, «Գեղեցիկ Աննա» կոչուելը կ'իմանար գիւղին մէջ, ամէնուն կողմէ:

Հանդէսին շնորհը, փայլը, աղմուկը, հանդիսաւոր երեւոյթը իր վրայ ազդած էին:

Միտքին մէջէն հաշիւ կ'ընէր որ այդ աղմուկը, ժխտորը, նուազը մինչև ետքը չէին կրնար տեսլ: Հրաւիրուածներուն մեկնելէն ետքը... ի՞նչ պիտի ըլլար: Միմակ պոռալու, կանչելու, պարելու համար եղած չէր անշուշտ ամուսնութիւն ըսուածը: Ծայրը բան մը ըլլալու էր... բայց ի՞նչ. մտածելու ժամանակ չունէր դժբաղդարար:

Սենեակ մտաւ: Գլուխը ձեռքերուն մէջ առնելով, հազիւ ինքզինքը յանձնար էր մտածումի հոսանքին, երբ հարսը ներս մտաւ:

— Մ'հ, Սիմօն, ըսաւ, ո՛րքան կարմրած ես:

— Այո՛... շատ պարեցի:

Լուրթիւն:

— Ժամը տասնըմէկն է կարծեմ:

— Անցած է, օրիո՛րդ, անցած:

— Ժամը ճիշտ տասնըմէկը քսանընիսդ անցած է:

Հարսը կը խնդար սիրօրէն:

— Սիրելի՛ Սիմօն:

— Սիրելի... օրիո՛րդ:

— Ասկից ետքը պէտք չէ որ զիս օրիորդ անուանես:

Ա՛լ ամուսնացած եմք: Կին եմ հիմակ, անանկ չէ՞:

— Իրաւ... բերնի վարժութիւն, կը ներես... Ան-

շուշտ կին ըլլալու ես հիմա, քանի որ պսակուեցանք: Ի՞նչ հրաշալի խորհուրդներ ունի եկեղեցին, իր ամենատուրը ծոյցին մէջ աղջիկ մը կ'երթայ կին կ'ըլլայ:

Աննա աւելի մօտեցաւ Սիմօնին. իր շարժումին մէջ գնելով զգուշաւոր փայփայանքի մը բովանդակ խանդը:

— Միմակ պիտի մնանք քիչ մը ետքը:

Երկուքն ալ կարմրեցան, ու գլուխնին հակեցին:

Ամուսնին երկչոտութեանը կարեւորութիւն չտալով,

Աննա իր ձեռքերը երկարեց:

— Զիս պիտի սիրե՞ս միշտ:

— Մ'հ, յաւիտենապէս, չէ՞ որ ամենատուրը տաճարին առջև բախտեցի:

Ու ծանցաւ, համբուրելու համար...

Խոնաւանք մը:

Երիտասարդ մը ներս կը խուժէր:

— Բռնեցի՛ ձեզի... ի՞նչ կ'ընէիք հոս:

— Դո՞ւն ես, Լեւո՞ն, ըսաւ Սիմօն:

Հարաք փախած էր:

Լեւոն՝ Սիմօնի պզտիկութեան ընկերն էր որ Պուլիս ուսանող էր և որ իր հին ընկերոջը ամուսնութեան ներկայ ըլլալու համար ելեր եկեր էր: Հեռու է հեռու սիրած էին միշտ զիրար:

— Աննան անկիւնները կը քաշես, կեցի՛ր դուն. անհամբերութիւնդ կը հասկնամ. ատանկ հրաշալի աղջկան մը հրապոյրներուն ո՞վ կրնայ դիմադրել: Չա՛ր սատանայ... Ի՞նչ աչքեր, ի՞նչ ձեւ: Աննա գիւղին ամենէն գեղեցիկ աղջիկն է:

— Բայց ներողութիւն... Աննային տիկին բառն աւելի չպիտի՞ յարմարէր այլեւս:

— Կարծեմ դեռ ո՛չ բոլորովին, ըսաւ Լեւոն, հեղհական ժպիտով մը:

Սիմօն ընկերոջը պոլսական շեշտէն հմայուած և ինքն ալ այդ տօնով պատասխանած ըլլալու համար, յարեց.

— Կարծեմ բոլորովին այո՛...:

Լեւոն չարածճի պզտիկ ապտակ մը իջեցուց ընկերոջը երեսին և պռապ աշխուժով.

— Ինչպէ՛ս, ինչպէ՛ս, օ՛... բացատրէ՛ տեսնեմ, ահառա՛կ, երբէ՛ն ի վեր:

Սիմօն չուարեցաւ:

— Բայց... բայց... չէ՞ որ այս առտու եկեղեցին մեզ պսակեց, չէ՞ որ պսակի խորհուրդը աղջիկները կնոջ փոխելու հրաշալի ուժը ունի... Բայց ի՞նչ կայ որ ատանկ զարմանքով երեսս կը նայիս, այնքան տարօրինակ բա՛ն մըն է արդեօք ըսածս:

— Չէ՛, ամենևին, միայն ես կը կարծէի թէ լոկ քահանային աղօթքը չբաւէր այդ փոփոխութիւնը կատարեալ ընելու համար.

— Հապա՞...:

— Հապա ամուսինն ալ արեազան պարտականութիւն մը ունի:

Յանկարծ Սիմօնի գոյնը նետեց:

Բան մը կար այս գործին տակը:

— Ի՞նչ ունիս, հարցուց Լեւոն:

— Բան մը պիտի խնդրեմ քեռէ:

— Խնդրէ՛:

— Հոս չըլլիր:

— Ինչո՞ւ համար:

— Չըլլար, պարտեղ երթանք:

Մութ էր. ծառերը իրենց սօսաւիւնովը լռութիւն կ'աղմկէին:

— Ի՞նչ կայ, հարցուց Լեւոն, ըսէ՛:

— Պիտի ծաղրես դիս:

— Խենթ ես ի՞նչ ես. ի՞նչ պէտք ունիս ատանկ Գաղափար մը միտքէդ անցնելու:

— Դիտես որ այս առտու ամուսնացայ:

— Հասկցա՛նք. ամէն մարդու գլխուն կուգայ այդ փորձանքը... ներողութիւն... յետո՛յ...

— Սուսջին անգամն է որ...

— Ա՛տ ալ գիտէի:

— Կ'ենթադրեմ որ ամուսնութեան մէջ ինծի մութ մնացած, անծանօթ եղող կէտ մը կայ:

— Ի՞նչ տեսակէտով:

— Ամուսնական պարտականութեան տեսակէտով:

— Այ՛-ինքն... միտքդ բացատրէ՛: Ի՞նչ բան քեզի կը շփոթեցնէ:

— Ըսի արդէն. ամուսնական պարտականութիւն ըսուածը:

— Ատոր մէջ ի՞նչ կայ շփոթեցնող, պարտականութիւնդ կը կատարես կ'երթայ:

— Այո՛, բայց առիկա ընելու համար նախապէս անհրաժեշտ է որ այդ պարտականութեան ինչի՞ մէջ կայանալը հասկնամ, անանկ չէ՞ . . .

— Հա՛ . . . Ըսել է տակաւին մինչև հիմա չե՞ս հասկցած առիկա:

— Չէ՛ . . .

— Կեցցե՛ս:

— Ի՞նչ կ'ըլլայ որ: Մէկ երկու անգամ ասոր անոր սանկ մը խօսքը ըրի, հոնտեղուանքը չեղան. այն ատեն հասկցայ որ առիկա ամէն մարդու հարցնելիք բան մը չէ և սպասեցի քեզի: Երկու բառով բացատրէ՛ խնդիրը ինձի. կը յուսամ որ ժամանակը անցած չէ այդ մասին:

Լեւոն, հեղհեղեղ աւելի զարմանքով ուսերը թօթուեցի:

— Ոչ, ոչ, մի՛ վախնար: Հիմա պարտականութիւնդ կ'ըսեմ քեզի:

Սիմօն ձեռքը ձակատին տարաւ:

— Գիտեմ, այս իրիկուն աներ պապաս ալ կ'ըսէր որ մեծ հայր ըլլալու փափաք ունի:

— Սհաւասի՛կ ամէն բան . . . դաւաններ չինէ՛:

— Ուղածս ալ ա՛տ է արդէն, յարեց Սիմօն, դաւեղտական յուսահատութիւնով մը: Միայն, կարծեմ թէ դուն Աննային պարտականութիւնը իմիսիս հետ կը շփոթես, բարեկա՛մա: Առիկա, որքան որ գիտեմ, կիներու յատուկ բան մըն է, այդ գործին ինձի հետ ունեցող առնչութիւնը շատ շատ ծնելէն ետքը կրնայ ըլլալ և ասոր ալ ժամանակ կայ դեռ, փա՛ռք Աստուծոյ: Որովհետեւ չեմ իմացած բնաւ որ կին մը պսակէն առնուազն տարի մը առաջ դաւակ բերէ: Ես ալ կը վախնայի թէ անմիջական պարտականութիւն մը ունիմ որուն մասին դադար փար չունէի:

Ահ, չնորհակալ եմ որ սիրտս հանգստեցուցիր:

— Չարժե՛ր, չարժե՛ր . . . :

Այս անակնկալ յայտարարութիւնը Լեւոնի հետաքրքրութիւնը մտրակելու ծառայեց. հասկցաւ որ զիմացինը իր տաներկու տաներկեք տարի առաջուան ճանչցած Սիմօնն է տակաւին: Չէ փոխուած բնաւ:

— Ըսել է հիմակուց մասնակցութիւն չես ուզեր ունենալ զաւակներու գործին:

— Երբե՛ք. ինչո՞ւն պէտք:

— Սիմօն, քեզի քանի մը բաներ պիտի հարցնեմ, պատասխանէ՛:

— Սիրով:

— Դուն սիրունի չե՞ս ունեցած:

— Քանի որ կ'ըսեմ քեզի թէ առաջին անգամ . . .

— Պոլիս չե՞ս գացած դուն:

— Շա՛տ անգամներ գացած եմ Պօլիս հօրաքրոջս

հետ:

— Հօրաքրոջդ հետ . . . : Թատրոն դայե՛ր ես:

— Ո՛չ:

— Զբօսավա՞յր:

— Ո՛չ:

— Վէպ կարդացե՛ր ես:

— Հօրաքրոջս ընտրած գիրքերը կարդացեր եմ:

— Կեանքիդ մէջ աղջկան հետ սիրոյ վրայ խօսած

չե՞ս:

— Երբե՛ք:

— Բարեկամ մը քեզի բացատրած չէ՞ այս պարտական:

— Ո՛չ: Մնաց որ հօրաքրոյս չէր ձգեր որ ուրիշներու հետ տեսնուիմ. իր հետ միայն դուրս կ'ելլէի:

— Զոյգ մը դեղձանի՛կ ալ չունէիք հօրաքրոջդ տունը:

— Դէզմանի՞կ, չէ՛, ջորի մը ունէ՛կնք լով:

— Աստուած վկայ, սիրելի՛ս, հօրաքոյրդ իր տեսաւ
կին մէջ հանճարեղ կնիկ մըն է եղեր:

— Ո՛հ, ատոր կասկած չկայ:

— Քսան տարեկան ես կարծեմ:

— Երկու ամիս աւելի:

— Շա՛տ աղէկ, ես քեզի դաս տալու պիտի սկսիմ
ասկից ետքը: Մտի՛կ բրէ:

Ու իր բարեկամին միամտութիւնը շահագործելով.

— Սիրելի՛ս, գիտես անշուշտ թէ մարդկութիւնը
երկու որոշ սեռերու կը բաժնուի. այր և կին:

— Անշուշտ:

— Չգիտցածք սա է թէ այրերն ալ իրենց կարգին
երկու ստորաբաժանումներէ կը բաղկանան: Այսինքն
Չեզոքներ և Ներգործականներ, Ժխտականներ և Դրա-
կաններ:

— Ներգործականներ՝ որոնց բեղմնաւորող ա-
նունն ալ կուտան երբեմն՝ կը ծառայեն մարդկային տե-
սակը բաղմնացնելու: Կ'ըմբռնե՛ս: Ժխտականները կամ Չեզոք-
ները, ընդհակառակը, չունին իրենց մէջ բոլոր այն
կարեւոր յատկութիւնները որոնք...

— Բայց իմ գիտցածս սա էր թէ մարդկային ցեղին
ատ Ներգործական բաւած մասը կիներու յատուկ բան
մըն է...

— Չէ՛, բարեկամս, կիներունը աւելի Կրաւորական
կը կոչուի:

Սիմօն բան մը չէր հասկնար ամենեւին այս յայտնու-
թիւններէն՝ որոնք Յովհաննու յայտնութեան չափ կրնճ-
ռոտ էին իրեն համար:

— Շա՛տ տարօրինակ բան:

— Բնութիւնը այս տեսակ տարօրինակ գաղտնիք-
ներով լեցուն է, բարեկա՛մս:

— Կ'ըսես ինծի թէ ես ո՞ր ստորաբաժանումին կը
պատկանիմ:

— Չգիտցա՞ր տակաւին. չեզոք մըն ես դուն:

— Ինչէ՞ն յայտնի է:

— Բայց դուն չըսի՞ր որ Աննային զուակ ունենալու
խնդիրին չես ուզեր միջամտել, ատ կ'ապացուցանէ թէ
դուն չեզոք ես:

— Բայց ինչպէ՞ս կրնամ միջամտել:

— Այո՛, ճիշտ ատ է, եթէ ներգործական ըլլայիր,
այն ատեն կը հասկնայիր. բայց յայտնի բան է որ չեզոք
ես, անանկ շինուեր ես:

— Հը... Այդ պարագային ինչո՞ւ ուրեմն ամուս-
նացուցին զիս, պատասխանեց Սիմօն, ամբողջ մարմնովը
գալարուելով և լալու պատրաստութիւն մը տեսնելով՝
դէմքին վրայ:

— Ի՞նչ կայ...

— Քանի որ չեզոք եմ եղեր, իրաւ այդպէս կ'երե-
ւայ:

— Ատ խնդիր չէ, մասնաւոր օգնականներ կան ա-
տոր համար, սիրելի՛ս:

— Օգնականներ:

— Օգնականներ, այո՛, փոխանորդներ, որոնք պզտիկ
փոխարինութիւնով մը ամուսնական պարտականութիւն-
ները կը դիւրացնեն:

— Տես, տես... Ինչեր ալ կան եղեր:

— Բայց անոնք ի՞նչ պիտի ընեն զաւակի խնդիրին
մէջ...

— Փափուկ ու միեւնոյն ատեն կնճռոտ գործ մը
խնդիրը ներգործականին՝ կրուորականներու հետ միմեկ
մնալու վրայ է:

— Օհ, օհ, իրա՛ւ կնճռոտ է:

— Հիմա կը տեսնեն թէ որքան դժուար խնդիր է շնորհքով օգնականի մը ընտրութիւնը :

— Կը տեսնեմ :

— Դժուար է զարգացած, երիտասարդ, հարսին հաճոյալի երեւցող մարդ մը գտնելը. մէկը, որ ծանօթ ըլլայ, որ բարեկամ ըլլայ վերջապէս :

— Ասանկ բաներ չէի գիտեր. ա՛խ, Աստուած իմ, աս ի՞նչ փորձանք էր որ եկաւ զլիսուս. ի՞նչ ընելու եմ հիմա :

— Դժուար է. այսքան մտերմական պաշտօն մը ամէն մարդու չյանձնուիր :

Լեւոն գերմարդկային ճիգեր կ'ընէր ինքզինքն ըրունելու համար :

— Ուրեմն այս պարագան կերպով մի հասկնցնելու եմ Աննայի և ետքը միասին օգնական մը գտնելու վրայ կը խորհինք : Զըլլար :

— Խեղճ ես բարեկամս պսակին ուժը անցնելէն ետքը Ամբրիկայէն օգնական բերես օգուտ չունի. երկաթը տաք տաք կը ծեծեն : Այս իրիկուն իսկ օգնականդ ներկայացնելու ես կ'ոչդ, եթէ ոչ ամէն բան կորսուած է :

Երկար լուծիւն մը, որուն միջոցին Սիմօն մտամոլոր սկսաւ պտըտիլ սենեակին մէջ և յետոյ կանգ առաւ ու յանկարծ հարցուց Սիմօնին .

— Դուն ներգործակա՞ն ես :

— Սոսկալի կերպով, սոսկալի կերպով, չորս հինգ տուններու մէջ օգնականի պաշտօն վարած եմ, և կը հաճարձակիմ ըսելու թէ ամէնքն ալ գո՛ն մնացած են ինձմէ :

— Այն ատեն փրկուած եմ :

— Ի՞նչպէս :

— Ա՛հ, սիրելի՛ Լեւոն, գործս կարգադրէ՛, իմ օգնականս եղի՛ր :

— Բայց...

— Կ'ազգեմ :

— Շա՛տ դորձ ունիմ. գլուխս քերելու ատեն չկայ :

— Իմ լաւագոյն բարեկամս ես դուն, եթէ զիս այս վիճակին մէջ ձգած մեկնիս, որո՞ւ կրնամ դիմել :

— ? ? ?

— Ձէ, անպատճառ այս ծառայութիւնը պէտք է որ մատուցանես ինձի, ուրիշ կերպ չըլլար : Վստահ եղիր որ մինչև կեանքիս վերջը չեմ մոռնար ընելիքդ :

— Այդ մասին վստահ եմ արդէն : Բայց...

— Բայց մայց չիկայ, պիտի ընդունիս :

— Շա՛տ աղէկ, ինչպէ՞ս կարելի է քեզի մերժել :

— Օ՛հ, շնորհակալ եմ : Ագնիւ ըլլալուդ վրայ չէի տարակուսեր :

— Միշակ թէ ո՛չ մէկուն ըսելու ես. խոստացի՛ր... եթէ ոչ...

— Կ'երդնում :

— Թէև շատ ընտանիքներ իրենց մէջ կը պահեն օգնական մը, սակայն անյարմար է տարածայնելը :

— Գաղսնապահութեանս վրայ կրնա՛ս վստահ ըլլալ :

Բ.

Այդ պահուն ձայներ լսուեցան :

— Հրաւիրեալները կը մեկնին կոր, ըսաւ Լեւոն, գնա՛՛ ճամբէ մարդիկը :

Երբ Լեւոնէն դատ ամէնքն ալ մեկնեցան .

— Բարեկամդ հո՞ս պիտի մնայ հարցուց Աննա, երկչոտ հետաքրքրութիւնով մը :

— Այդ սքանչելի տղան չուղէր մեզմէ բաժնուիլ :

ա՛հ, սիրելի՛ Սննա, եթէ գիտնայիր թէ ի՞նչ անձնուէր, ի՞նչ պաշտելի բարեկամ մըն է :

Յետոյ կամաց մը կնոջը մօտենալով .

— Ի՞նչպէս կը գտնես զայն :

— Սիրուն տղայ է :

— Հաւանցա՞ր, շիտա՛կըսէ :

— Այո՛, չա՛տ աղէկ կը պարէ, յետոյ բարեկամդ է... :

— Այն ատեն ամէն բան կարգադրուած է, գոչեց

Սիմօն ուրախութենէն զգլխած :

— Ի՞նչ բան :

— Որովհետեւ աղէկ չպիտի ըլլար եթէ չհաւնէիր ա-
նոր, ա՛յն պաշտօնին համար, զոր ընդունել տուի :

— Ի՞նչ պաշտօն :

Սիմօն ժպտելով, ու կնոջը տկանջէն վար .

— Ներգործականն է, ներգործականը...

— Ի՞նչ ըսիր :

— Օգնականն է, ըսել կ'ուզեմ, օգնականը :

— Օգնականը, կրկնեց Սննա աչքերը բացած զար-
մանքով :

— Բայց եկո՛ւր, սիրելիս, եկո՛ւր, կը տեսնեմ որ դուն
ալ ինծի պէս գողափար չունիս . ինք աւելի աղէկ պիտի
բացատրէ քեզի տախկա, ինչպէս որ ինծի բացատրեց :

Երեքը միասին երկարօրէն վիճաբանեցան սենեա-
կին մէջ : Սննա չէր ուզեր տեղի տալ, կը վախնար : Չէր
կրնար ըմբռնել mariage à trois-ի քմայական վարդա-
պետութիւնը, և միշտ կ'ընկրկէր, մինչդեռ Սիմօն, աշ-
խարհի ամենէն ապուշ արարածը, պտուղներու երախայ-
րիքին անուշութեան գողափարը չունենալով, գլուխովը
շարժումներ կ'ընէր կիներ համոզելու համար :

Սննա կը մաքառէր, բայց հնազանդութիւն չէ՞ր խոս-
տացած քանոնային առջև . այսօրուրնէ պիտի թերանա՞ր

իր կնոջական պարտականութեանը մէջ : Իրաւունք ու-
նէ՞ր այդ օգնականին միջնորդութիւնը մերժելու :

Իրաւ է որ Սիմօնի ներգործական մը չըլլալը դեժ-
բաղդութիւն մըն էր, բայց ի՞նչ օգուտ :

Եւ Սիմօն, անհամբեր, սրտնեղ, բարկացած, երկու-
քը մինակ ձգելով, քովի սենեակը առանձնացաւ, մինչև
առտու հայհոյելով բախտին դէմ՝ որ զինքը չեղձ ստեղծած
էր :

Առտուն, Սիմօն իր բարեկամին ձեռքերը սեղմեց
Չերմագին — մինչդեռ հարսը դեռ կը խուկար — ու շնոր-
հակալութիւն յայտնեց իր ազնուութեան համար : Լեւոն
յարեց թէ իրեն համար վարձատրութեան լաւագոյն ձեռն
էր գործին գաղտնի մնալը և այդ մասին բացարձակ վրա-
տահութիւն գոյացնելէ ետքը մեկնեցաւ :

Օր մը ետքը, մութնալուստուն, Լեւոն, իր ամուրիի
սենեակին, պող ու չոր անկողինին խորը, նախորդ օր-
ուան հեշտանքներուն երազներով օրօրուած քնանալու
վրայ էր դեռ, երբ սենեակին դուռը բացուեցաւ աղմու-
կով և Սիմօն ներս խոյացաւ փոթորիկի մը պէս : Լեւոն,
յանկարծ արթննալով, վախցաւ թէ գործը գէշ հանդա-
մանք մը ստացած չըլլայ և պատրաստուեցաւ օժառէն ու
ջուրէն առաջ, լուսանքներու տարափ մը ընդունելու
երեսին :

— Լեւոն, գիտե՞ս ինչ ըսելու եկայ քեզի...

— Ի՞նչ...

— Չե՞ս կրնար դուշակել :

— Ինչպէ՞ս դուշակեմ...

— Առջի օր դուն վրաս խնդացիր, բայց...

— Ի՞նչ կայ որ...

Խորհրդաւոր ձեւով մը .

— Հիմա պիտի հասկնաս որ այնքան ալ վրան խըն-
դալիք մէկը չեմ եղեր :

Գործը գէշ դարձուածք մը կ'առնէր կամայ կամայ :
Լեւոն խոհմութիւն սեպեց պաշտպանողական զիրք բռնել :

— Սակայն ես կը կարծէի թէ...

— Դուն կը կարծէիր որ ես օգնականի պէտք ունիմ, հէ՛... հիմա կարգը խնձի եկած է քու միամտութեանդ վրայ խնդալու :

Լեւոն ճշմարտապէս չփոթած էր, եթէ խաղը իրապէս երեւան ելած ըլլար, խնդալէ աւելի տարբեր բաներ ընելու էր Սիմօն :

— Չեմ հասկնար կոր, բարեկա՛մա...

— Չես հասկնար, անշուշտ չես հասկնար, հիմա պիտի հասկնաս երեւակայէ՛, բարեկա՛մա, երեւակայէ՛ որ երկուքնիս առեւիթօրէն խաբուեր ենք, կարծելով թէ ես չեզոք մըն եմ, միջոցեւ ես քեզմէ աւելի կատարեալ ներգործական մըն եմ եղեր, հա՛... հա՛... հա՛... մըտքէդ կ'անցնէր :

— Ի՞նչ բրաւ այդ գիւտը :

— Աննան, այս գիշեր իսկ: Ա՛հ, մանաւանդ հիմա չնորհակալ եմ, բարեկա՛մա, որովհետեւ հասկցայ որ հրաշալի բան է եղեր ներգործական ըլլալը, եւ երեւակայէ՛ որ եթէ դուն չըլլայիր, անշուշտ Աննան երբեք փորձառութիւնը չպիտի ունենար իմ ներգործական ըլլալս երեւան հանելու եւ մինչեւ վերջը չեզոք պիտի կարծէի ինքզինքս... ապուշի պէս, կատարեալ ապուշի մը պէս. եւ այն ատեն ամէն մարդ իրաւունք պիտի ունենար վրաս խնդալու :

— Մինչդեռ հիմա...

— Ա՛հ, հիմա, ե՛ս պիտի խնդամ բոլոր զիս չեզոք կարծողներուն վրայ, քու չնորհիւդ: Մինչեւ վերջը երախտազէտ եմ քեզի...

ՏԵՐՊԵՏԵՐԻՆ ԵՐԱՁԸ

ԵՐԿՈՒ ԱՊՈՒՇ ԵՒ ՄԷԿ ԳՐԵՈՎ

ԴՐԵՅ ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՅԳՈՒՆԻ (*)

Այն իրիկունը Հայր Աբղար Մարթավալեան, անձայն, անձուն, ներս մտաւ իր բնակարանէն : Գոյրը, Օր. Եւռանդիկ Մարթավալեան, — նիհար ու նրբակազմ փառացած աղջիկ մը, — երկու վայրկեան վերջը արդէն իսկ իր սովորական սեղը անցեր էր բազմոցին անկիւնը ու վերստին կը քաղէր իր աղօթարանը : Հայր Աբղար կօչիկները հանեց, հասակը տատանեցնելով յամբաբար ներս մտաւ սենեակէն, ուժգին մը հաղաց, քթախոտին տուփը քովը առաւ, ու բազմոցին վրայ երկարելով վերարկուն ներքին գրպանէն Մեմուլայի Ախալաբի վերջին թիւը հանեց եւ սկսաւ կարդալ « քիլիսէ չօպանլարըն վազիֆէսի նէ՛ Թիր » վերնագրով գրութիւնը : Ըստ սովորութեան իրարու երես չնայեցան բնաւ : Այս անգամ նոյնիսկ բարեւ մը չփոխանակուեցաւ իրենց միջեւ :

Օր. Եւռանդիկ այդ իրիկունը աչքերով միայն կ'աղօթէր, ուղեղը յատկացուցած ըլլալով աւելի կարեւոր զբաղումներու, որպիսին են օրինակի համար, իր մեռած ծնողքը, վաղամեռիկ եղբայրը, Հապէշխտան մեկնող իր միակ եղբորորդին, թաղին մէջ խօսուած, բանբասանքի նիւթ եղած անպատշաճ դէպքեր եայլն, եայլն :

Հայր Աբղար անգամ մը դէպ ի փողոց դարձուց իր ակնարկը : Օր. Եւռանդիկ կրկնեց նոյն շարժումը կապիկի մը հետեւողութեամբ : Արդէն հետեւողութիւնը իր հին սովորութիւնն էր :

(*) Գրքը գծեան

Վարէն մէկը վեր ելլելու վրայ էր : Գլուխը Ափրիկէի
և Հնդկաստանի եւրոպացիներուն մէջ գործածական եզոզ,
գորշագոյն, դմբեթաձև և ծայրերը վար դարձած անդ-
լիական գլխարկ մը կար : Դէմքը չէր երեւեր լաւ մը,
բայց կրնար կռահուիլ թէ բաւական ժամանակ մը սպիտակ
մնալէ վերջ ակամայ սեղած էր :

Հայր Աբգարի ակնարկները Մեհմուայի Ախպարին
վերադառնալու վրայ էին, երբ Օր. Եռանդիկ չլային
անբացատրելի ձգտում մը ունեցաւ և ճիշդ մը արձակեց :

— Տրդա՞տ, պոռոտց ան հարցական և աղերսարկու
չեղա՞յ մը :

Կրօնաւորը բան մը չկրցաւ հասկնալ ատկէ և անդամ
մըն ալ հաղաց :

Հոն, փողոցին մէջ, մարդը կը տատանէր աւելի քան
թէ կը քալէր :

Այդ մարդը Տէրպէտէրն էր :

Գլխարկին տակէն ծո՛ււ ծո՛ււ նայեցաւ ան և յետոյ,
ինքզինքին դալու ձեւով մը.

— Հա՛, պոռոտց :

Օր. Եռանդիկի դէմքը ճառագայթեցաւ, մէկէն ոգե-
ւորուեցաւ և խանդոտ ու յուզումնալից ձեւով մը.

— Տրդա՞ն է, Աղբարիկ, ըսաւ, Տրդա՞ն է, նա-
մակ չեկա՛ւ չեկա՛ւ, ինքը եկաւ :

Կայծակի արագութեամբ վազեց ու մէկ թափով
դուռը բանալով.

— Զիգա՞ն, չիգա՞ն, սկսաւ պոռալ առանց նոյնիսկ
ուշադրութեան առնելու թէ ինչպէս պէտք էր շարժիլ
այդ օրինակ պարագաներու մէջ :

Մարդը անգամ մը ևս տատանեցաւ ու յետոյ յան-
կարծական ոտամամբ մը ինքզինքը Օր. Եռանդիկի դէմը
գտաւ :

Նախ վարանկցաւ թէ և, բայց չուտով քաջակրուե-
ցաւ իր տոռոմ առաջին քաղէն և մանաւանդ Օր. Եռան-
դիկի աղապատանքէն :

Եւ փաթառեցան իրարու :

Երբ Հայր Աբգար սննտակէն դուրս ելաւ, անմասօթ Տէր-
պէտէրը անցադօրէն ու անամապար տակաւին կը շարունա-
կէր համբուրել իր քոյրը :

Կզերականը չի գոյթակցեցաւ թէ և, բայց իր քրոջ
ցոյց տուած չափազանց եռանդը, հակադէպ իր զգալիք
եռանդին և հակառակ անոր որ տրամադիր էր ուրախա-
նալու, ո և է ցոյց չըրաւ ուրախութեան՝ և զարմացած ու
յուզուած կեցաւ քովնոր :

Օր. Եռանդիկ հարցումներու երկար շարքով մը կ'ո-
ղոզէր իր եղբայրդին : Ան նախ անորոշ, յետոյ անի-
մաստ, իսկ աւելի վերջը ամիւզ ցլիւզ և անտեղի պատառ-
խանքներ սկսաւ տալ, բարկութեան և խանդաղատանքի
միջև տատանող անորոշ կացութեան մը մասնակցով իր հօր-
եղբայրն ու հօրաքոյրը : Անսպասելի յուսախաբութիւն
մը, վերջապէս :

Իր արտաքերած չունչը թիթուած գինիի բարկ հոտով
մը կը լեցնէր սրահը, որ սակայն աննշմար կը մնար իր
հօրեղբորմէն ու հօրաքրոջմէն :

Երթալով տատանումները շատցան : Փանփ կը տա-
տանէր այնքան ծայրը կրկէշներ կ'առանար : Երբեմն
անիմանալի բառեր կը ժրմար, իսկ երբեմն ալ հակալի մը
պէս կը պօտար ու կը ֆշար :

Խնդճերը ողջ գլխինին Աւետարանի տակ դրեր էին :

— Տես՛, տես, կ'ըսէր, Օր. Եռանդիկ, ինչքան
փոխուեր է, սեցեր է, սեցեր, այլակերպեր է :

Ու աչքերը արցունքով կը լինային :

Այդ միջոցին էր որ քովի մտերիմ դրացիներէն Ան-

նիկ հանրմ, կամացուկ մը դռնէն ներս սպրդեցաւ .

— Ինչ կայ կը պօռա՞ք, հարցուց ան, կանացի հետաքրքիր ու խուզարկու տկնարկով մը :

Ու սկսան պատմել իրեն թէ ինչպէս իրենց Տրդատը, տարիներէ հոգը վերադարձեր էր, այս տեսակ աներեւաւ կայելի դիմով վիճակի մը մէջ :

— Բան չիկայ, մի վախ՛նա՛ք, ըսաւ Աննիկ հանրմ, իր քաջ ու քաջալերիչ շեշտովը, վեր տարէք լաւ մը պառկեցուցէ՛ք, վերմակը ծածկեցէ՛ք, վաղը առտու կը տեսուիք :

Հակառակ կրկնակի համոզումներու մեր մարդուկը վեր չէր ելլեր ու պատին կը դարնուէր, շմորուն ու դառանցազին վիճակի մը մէջ : Աննիկ հանրմ ստիպուեցաւ միջամտել :

Մէկ թեւէն անցնելով իր բազուկը, միւսն ալ տալով Հայր Աբգարին սկսան դէպի սանդուխները քաշկռտել մեր ընդդիմացող պարոնը, որ պողպատի պէս կը կախուէր ու վեր չէր ելլեր : Հաղիւ մինչեւ սանդուխի երկրորդ աստիճանը բարձրացուցած էին երբ ան ազատեց իր մէկ թեւը և կրօնաւորին մօրուքէն քաշելով .

— Մըուխ, հաճի աղա, մըուխ, սկսաւ ազազակել ու գոռալ անասունի պէս :

Բարեբախտաբար այս ծիծաղելի վիճակը շատ չի տեւեց, որովհետեւ քնատ էր ինքը : Երկրորդ յարկին վրայ ևս քիչ մը ընդդիմութենէ վերջ չուտով սենեակ մը առաջնորդեցին զայն, մեծ դժուարութեամբ բաճկոնակը հանեցին, նստեցին անկողին և վերմակով վրան լաւ մը ծածկեցին :

Տեսնելու բան էր սա հրէշը, որ խողի մը պէս երեսը կը տապալակէր, կը ֆշար, կը խորթար, անկողինն մէջ ինքն իր վրայ կը սողար ու կը դառնար : Բաճկոնակին

զրպանէն դեղնած այցաքարտ մը ելաւ «Մարտիրոս Եղիսեան» անունով ու քիչ մըն ալ դրամ, զոր խնամով իր տէղը դրին ու յուշիկ քայլերով վար իջան Աննիկ հանրմի կրկնակ հրահանգներուն անսալով :

Իրաւամբ Տէրպէտէն էր ան, որուն համար կ'ըսէին թէ ամէն գիշեր երազ կը տեսնայ :

Այդ գիշերուան իր տեսած երազը սակայն երազնեւորուն ամենէն եզակեանք ու հետաքրքրականը եղաւ :

*
* *

Իր ընական սովորութեանը հակառակ երազ տեսնելէ առաջ երկար թմբիր մը ունեցաւ : Այդ թմբրի միջոցին տեսաւ մօրուքնոր և սեւ ճիւղալէլի Սասունած պապան որ լուսարարէ մը աւելի նուրբ ճարտարութեամբ մը կապոյտ երկինքին երեսը սեփ սե վարագոյր մը քաշեց : Ու ինք մնաց սեփ սե միջութեան մը մէջ : Այդ Սեւութեան մէջ տարիներով ծփաց, ծփաց, ծփաց, մինչև որ հեռուէն մոլորակ մը նշմարեց : Եղունգին ծայրը մագնիսի վերածելով մոլորակը իրեն մօտեցուց ու մէջը մտաւ : Հաղիւ թէ մոլորակը կը ճեղքէր, երբ ահա ինքզինքը գտաւ ամէն ովկիանոսի մը մէջ, բոլորովին մերկ :

Լողաց, լողաց, ժամերով լողաց : Իր ուժերը սպառելու վրայ էին ալ, երբ հեռուէն ձկնորսի նաւակ մը նշմարեց :

— Շամակովի՛ւ, շամակովի՛ւ սկսաւ պոռալ ձկնորսին, որ հապշերէն կը նշանակէր ծերուկ :

Ծերուկը չիմացաւ : Տէրպէտէնը համբերելու ժամանակ չունէր : Այլեքները իր կոկորդը կը խղզէին : Երկու թեւերը Հէրքիւլէսեան ուժով մը բացաւ, ծովին ջուրերը իրարմէ բաժնեց և հեռուն զրկեց զանոնք : Նաւակը ալիքներուն մէջ յառաջ եկած այս նորօրինակ մէկ ճնշումին

հետեւանքով տմենամեծ ուժգնութեամբ դէպի իրեն եկաւ ու զարնուելով իր կուրծքին՝ ու պղտիկ վէրք մը յառաջ բերաւ :

Տէրպէտէր նետուեցաւ նաւակին մէջ, որ համակ փոսկրեայ էր : Նաւակին մէջ երկու նստարան կար, դէմ դիմաց, որոնց մէջտեղը կար աման մը : Այս վերջինին մէջ ալ կը գտնուէին ձուկեր : Չուկերուն ամէն մէկը թիթեռնիկի մը չափ, անդոյն թեւեր ունէր : Այդ ամանը թեւէ պատապարանով պատուած էր, — որովհետեւ թռչող ձուկերէին անոնք և կրնային փախիլ :

Ծերուկը իր լեզւէն քանի մը խօսք բրաւ : Տէրպէտէր ի պատասխանի քանի մը յիշոց արտասանեց, զորս իբր բըրբարը բնորոշ էր իրեն :

Յանկարծ բռնեց նստարաններէն մէկը որ արդէն իր յետոյքին ճնշման տակ ձարձատած էր և ծովը նետեց :

Չկնորսը որ արդէն սկսած էր վախնալ Տէրպէտէրի Կիկլոպեան աչքերէն, անմիջապէս իր նստարանը փոխ տուաւ անոր և ինքը գետինը նստեցաւ :

Քիչ ետք այդ նստարանն ալ ձարձատեցաւ և ծովը նետուեցաւ : Տէրպէտէր ոտքի վրայ մնալու չէր կրնար հանդուրժել սակայն : Այն տանն նշմարեց որ նաւակը թիակ չունէր այլ չունաով կապուած էր փալամուս ձուկի մը որ գրաստի պէս կը քաշէր նաւակը :

Կայծակ մը եկաւ, չուանն ու փալամուսը առաւ տարաւ : Անձանոթ հով մը սակայն օժանդակութեան հասնելով, չուսով կարողացան ցամաք հասնիլ :

Չկնորսը անհանգիստ շարժումներ կ'ընէր : Տէրպէտէր ազատաց ամէն սեռակ պատահականութեանց առաջքը առնելու համար մտադրեց փչրիկ նաւակը : Յետոյ սակայն փոխեց իր որոշումը :

Չկնորսը իր քաղաքացիի պարտականութեամբ զինքը առաջնորդեց քաղաքապետարան :

Գանուած տեղը երկրին մայրաքաղաքն էր ու կը կոչուէր Աքսետրոնա : Քաղաքապետը խմանալով իրողութիւնը հրամայեց որ երկրին լեզուն սորվեցնեն անոր և անկէ ետքը միայն հարցաքննութիւն : Ուզուածը չուսով կատարուեցաւ, որմէ վերջ հարցաքննութեան ելաւ, թէպէտև անօգուտ, քանի որ բան մը չհասկցուեցաւ ասկէ : Բօլանտա կ'ըսուէր տա երկիրը և բուսական կղզի մին էր : Հոն ոսկին թուղթի և թուղթը ոսկիի տեղ կը դորձաւէր : Եկեղեցիները մեր թաղանթներուն կը նմանէին և աղօթքները բեմին վրայէն կ'ըլլային : Իրամները հաստ թուղթերէ և աւելի արժէքաւորները խաւաքարտէ էին : Ոսկեգրամի տեղ կը բռնէր քառակուսի կտրուած մաղաղթներ : Բօլանտայի մէջ թէ այդ թէ կին էրիկ մարդու հագուստ կը հագնէին հաւատարապէս և մաղերնին ու մօրուքնին կը քերծէին :

Դժւար էր զանազանիլ Փօլանտացւոյ մը այդ կամ էգը ըլլալը : Միմիայն մարդահամարի տոմարին մէջ արձանագրուած էր այդ իբրեւ աւելորդ տեղեկութիւն և հասկնալ ու զողը կամ տոմարը նայելու էր և կամ բաղնիքը, քանի որ հոն, երկիրը բաւական տաք ըլլալուն՝ առանց ղենջակի կը լուսեցէին հաւատարապէս :

Փողոցի մէջ մարդ չէր քալէր, ամէն փողոց ելեքտրական հանրակառք կար, աւելի աճապարանքի պէտք ունեցողներուն տրամադրելի էին սաւառնակներ :

Երկրին վեհապետը որ ամէն տարի կը փոխէր, սովորութեան ունէր տարին անգամ մը իր ներկայութեանը կանչելու բոլոր քաղաքացիները և իրենց դիրքին ու հանդստութեան մասին տեղեկութիւններ ուղեւոր :

Գողութիւնը յանցանք չէր նկատուած, այլ առաջինութիւն: Որով ամէնքն ալ կը գողնային և կը գողցընէին և տեւական ու անպահով սեփականութիւն չի կար: Իւրաքանչիւր քաղաքացի իրաւունք ունէր վեհապետը երեք անգամ՝ ծնծելու պայմանաւ որ փաստացի կերպով ապացուցանէր իր իրաւունք ունենալը: Ամուսնութիւնը ազատ էր և առանց արարողութեան:

Ամուսնութեան պօրսաներ կային իւրաքանչիւր քաղաքի մէջ, ուր այրեր և կիներ ինքզինքին փոխադարձաբար աճուրդի կը դնէին հակառակորդ սեռի անդամներուն: Հոն լաճախորդները մեծ լըծութեամբ ու ծայրայեղ խոհմտութեամբ միայն զին կը բարձրացնէին:

Տակաւին շատ պարագաներ կար ուսումնասիրելիք բայց Տէրպէտէր չուտով ձանձրացաւ և դարձեալ ծով նետուեցաւ եկած ձամբէն վերադառնալու: Դարձեալ ուն միտութեան մը մէջ ինկաւ ու այս անգամ ուրիշ մոլորակ մը փոխադրուեցաւ: Այս անգամ աւազոտ ընդարձակ անապատ մին էր տեսարանը: Անտէր ուղտերու հանդիպեցաւ, որոնց վրայ կը հեծնէր կարգաւ: Իւրաքանչիւր ուղտ իր ծանրութեան հաշիւ թէ քառորդ ժամ մը կը դիմադրէր ու կը կէքէր և կ'աւանդէր իր հոգին: Քառասունը հինգերորդ ուղտը բացառաբար բաղդը ունեցաւ զինքը ողջ առողջ Կայնանայի ուղտիսը բերելու: Տէրպէտէր հոն ամէն կողմ կ'իններ տեսաւ, շուտերը առանց արդուզարդի, Այր մարդ բնաւ գոյութիւն չունի եղեր սոյն երկրին մէջ:

Կիները զարմացման և սիրոյ արտադայտութիւններ կ'ընէին ի տես այս Աստուածառաք մարդուն:

Անհրաժեշտ կազդույրները իրենք տրուելէ յետոյ (կարելի չէ մոռնալ անոնց անձնուէր ջանքերը որ ըրին կազդուրելու համար զայն), առաջնորդուեցաւ պալատ: Հոն իրեն բացատրուեցաւ թէ երեսուն տարի առաջ այդտեղ կան եղեր

տակաւին այր մարդիկ, որոնք իրենց անբարոյական և անպարկեշտ ընթացքին համար այս կիներու կողմէ վարձատուեր են շատ հեռու ու անձանօթ վայրի տեղեր: Ատիկա իրենց ունեցած ազդեցութեան և վայրադուծեան մէջ ապացոյցն էր: Տեղւոյն ցեղապետունին պարզեց իրեն ներկայ և անցեալ կայութիւնը, տեղացւոց ենթակայ եղած դժբախտութիւնը, — սիրային հալումաշուծիւններ պարզապէս —, ու առաջարկեց իրեն որ իր հետ ամուսնանայ:

Տէրպէտէր ժամանակ չունեցաւ այդ մասին խորհելու, անմիջապէս հաղարաւոր կիներ ափ առին պալատին դուռը և զինքը կը պահանջէին ամուսնի և մեքերայաւայել պոռչտութիւններով: Ստիպեցաւ չափել իր ուժերը, և կանացի բիրտ խուժանի մը դիմադրելու ուժ չգտնելով իր վրայ, անոնց կրից զո՞հ երթալէն նախնաբեց փախուտաւ: Հակառակ կողմի պատուհանէն վար նետուեցաւ ու իր սրունքներուն լոյսը ուժովը վազեց: Կիները մինչև 100 քիլոմէթր տեղ անդուլ հետապնդեցին զինքը, այն աստիճան որ հարկադրուեցաւ ծով նետուիլ ու աւելի հեռուն երթալ: Ծովուն մէջ ալ իր դէմը ելան աղջկանց բանակ մը: Բայց այդ ծովու յաւերժահարսերը կիսովին ձուկ էին և պոչերնին ալ ակնյայտ կ'երեւար: Տէրպէտէր վախէն քանի մը անգամ ջուրին մէջ վեր ի վայր շրջեցաւ: Մարմինը սաստկօրէն կը դալարէր, ականջները իրարու հակառակ ուղղութեամբ և անձանօթ ոյժերէ դրդուած կը դառնային զարմանալի արագութեամբ մը և ինքը ցաւէն սաստիկ կը տանջուէր: Յանկարծ կէտ ձուկի մը կռնակը մագլցեցաւ ու սկսաւ ծովը դիտել: Նշմարեց ջուրին յատակը խոշոր և թափանցիկ ապակեայ գունդ մը որ իր մէջ կը պարունակէր երկիր մը, Այդ երկրադուռը ծովէն տասը հազար փարսախ վար կը գտնուէր և սակայն իր աչքին

հազիւ թէ 10 մէթր խոր կ'երեւնար և որ ինքն իր վրայ թա-
ւաղելով կը գտնար: Հոն քիչ մը անդին հրաշէկ պող-
պատի մը կտոր կար, տաւը՝ հազար մէթր տրամագծով որ
գունդին վրայ եկեքորական լոյս կ'արձակէր, որոշակի բազ-
մաթիւ ճառագայթներով: Հոն տեսաւ նաև մարդիկ սրոնք
ողորմութիւն կուտային, մարդիկ սրոնք կը ծնկուէին, և
կրօնաւոր մըն ալ սև մօրուքով: Պահ մը ինքզինք նա-
խախնամութեան տեղ դրաւ և ուզեց ծնկուողները պատ-
ժել, բայց կէտ ձուկը տակէն փախած էր արդէն: Այս
անգամ ծովային ջալլամը տեսաւ որ առջիւ երկու և ե-
տեւը մէկ ոտք ունէր և իր մէկ կուզին մէջ ծովու ջու-
րէն ուզած քանակութեամբ կը պահէր: Այս թռչունը չու-
զեց իրէն իրեն գրաստ ծառայել: Տէրպէտէր ձեռքը եր-
կնցուց և խղիւց գոյն: Այս գործողութիւնը վեց ժամ
տեւեց անընդհատ, այնքան կարծր էր անոր վիզը:

Յետոյ ծովամարդ թռչունը անցաւ: Այս թռչունը
երկու ոտք ունէր սրոնք — մարդուս պէս — իր մար-
մինին հարկոյնական դիրքին շարունակութիւնն էին (և
ոչ թէ թռչուններու պէս ուղղահայեաց) և ի հարկին ցու-
մաքի վրայ կը սողար: Տէրպէտէր վրան հեծաւ: Վայրկե-
նական կանաչազարդ ցամաք մը ելաւ: Եւ ահա իր դէմ
ցցուած տեսաւ Հայր Արգարի և Օր. Եւանդիկի ուրուա-
կանները սրոնք մէյմէկ հրաշէկ չղթայ բռնած իր վրայ կը
յարձակէին: Մահու քրափնքներ սղոցեր էին իր երեսը: Ա-
նոնցմէ փախելով պարպուած զինի տակառի մը մէջ մտաւ
ուրիշ դարձեալ կը տեսնէր Հայր Արգարի և քլոջը ուրուա-
կանները տակառին ետին վախերնէն կծկտած: Այդ միջո-
ցին իր աչքերէն Պօա և Իծ օձեր կը դաշտէին, և կ'ըս-
պառնային զինքը կուրցնել եթէ... չարթննար:

✱

Ի լուր՝ Հայր Արգար և Օր. Եւանդիկ վեր վազեցին անձ-
կալից: Անկողինը պարսպ էր և ճմլթկած, իսկ քոյնափ
պատուհանին ապակիները վնասուած էին: Խնդիրը կարելի
չեղաւ լուծել թէև, բայց և այնպէս դրացիներու բսի-բստանե-
րու և բամբասանքներուն դէմ թուժք մը կանգնած բլալու
համար հարկադրուեցան բնակութիւններն այլուր փոխադ-
րել: Փոխադրութեան յաջորդ օրն իսկ Հայր Արգար եր-
կաթրութիւն մը սկսաւ պատրաստել «Յաղագս երեւման
Սպասնայի» վերնագրով:

ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՅԿՈՒՆԻ

ՊԵՐՁ

Հետեւեալ առատան դէմ ապակիի շառաչիւնի մը

ԳՐԱՏՈՒՆ Պ. ՊԱԼԵՆՑ

4. ՊՈԼԻՍ

Գրատունն իր երկար օրերու օգտաւ հրատա-
րակութեան վրայ աւելցուցած է այս օրի հետեւեալ
գրատան եւ գրական հրատարակութիւններ 1911—1912
տարեշրջանին առիւ.

Պ. ԱՏՐՈՆԻ. — Ամբողջական դասընթացք բու-
քանութեան. Մանկական Լինթաքը Ա. Բ. տարի: 3 1/2 դր.

Էմիլ Օրթո (Թերգեան). — Ընթացք Ֆրանսերէն լեզ-
ուի. Թէ մեծի եւ թէ փոքրի կը սորվեցնէ Ֆրանսերէն
լեզուն կարգաւ, գրել եւ խօսիլ առանց ուսուցչի, մէկ
տարուան մէջ: Առաջին մաս: 1 1/2 դր.

Տ. Մուրատեան. — Ա. Ընթացք Անգլիերէն լեզուի.
Քիչ ժամանակուան մէջ Անգլիերէն լեզուն կը սորվեցնէ:
Առաջին եւ երկրորդ հասորը միասին արժեն 8 դր.

Մ. Նուպարեան. — Առձեռն Ֆրանսա-հայ բա-
ռարան. Լատինական ասացուածքներու ճոխ յաւելու-
ծով: 27 դր.

Լեօ Թոլսթոյ. — Յարութիւն (երեք հատոր). Թարգմ.
Ե. Օտեան: 20 դր.

Լեօ Թոլսթոյ. — Աննա Բարեկին (երկու հատոր)
Թարգմ. Ե. Օտեան: 15 դր.

Եր. Օսեան. — Ապսիլ Համիս եւ Շերլոք Հոլմս (մեծ
վէպ): 24 դր.

Ս. Պարբեւեան. — Հայունիին (Հաւաքածոյ ընտ-
րելագոյն նորավէպերու): 5 դր.

Շիրվանգաւսէ. — Մեծարանքի չքեղ հատոր մը Թըր-
քահայ ընտրելագոյն գործերու արտադրութիւններով,
ձեռնաւ մեծանուն վարդապետին: 15 դր.

ՄԱՄԼՈՑ ՏԱԿ

Պ. ԱՏՐՈՆԻ. — Թուաբանութեան դասընթացքի
մնացեալ տարիները:

Էմիլ Օրթո (Թերգեան). — Մնացեալ մասերը:
Ն Ա Մ Ս Կ Ա Ն Ի (Ընդարձակ), Ընտանեկան, Առեւ-
տրական եւ Առձեռն Տոմարակալութեան եւ Վաճառակա-
նական գիտելիք:

ԶՄԵՌՈՒՄԱՆ ՊԱՇԱՐ

Փայտին ածուխին եւ սոխին նման ամէն մարդ պէտք
է կանխաւ մթերէ իր գրադարանին մէջ վիպական գիր-
քեր՝ ձեռնուան երկար գիշերները հաճոյալի եւ օգտակար
կերպով անցնելու համար:

Զարդարեան Գրատունը հետեւեալ գեղեցիկ վէպերը
աշխարհի ամէն կողմը կը զրկէ առանց բօսգի ծախս
պահանջելու:

Վ. Հիւկօ. Թշուառներ 60 դր. Իննսուն երեք 20
Ե. Օսեան. Ապսիլ Համիս եւ Շերլոք Հոլմս, 6 դր.

Մ. Բիւրաս. Դիակապուաններ 6 դր. Դէպի երկաթ
6 դր.

Էմիլ Զօլայ. Արգասաւորութիւն 15 դր. Հազար եւ
մէկ գիշերներ 36 դր.

Ա. Շիսանեան. Աքսորականը 8 դր. Անդրանիկը
2,50 դր.

Քասիմ. Խորհրդաւոր աղջիկը 10 դր. Կարապետ
16 դր.

Տեր Սարգսեան. Շահէնն ի Սիւլիւր պատմ. վէպ 10
դր.

Մ. Սեմերեան. Զէյթունի պատմութիւնը լաթկզմ.
20 դր.

Թոլսթոյ. Պատերազմ եւ խաղաղութիւն հատորը 5
դր.

Էօթեն Սիւ. Թախտական Հրեայ հատորը 10 դր.

Վ. Գ. Զարդարեան. Յիշատակարան հայ երեւելի-
ներու, հատորը 30 դր.

Գրացուցակը ձրի
Հասցէ. — Վ. եւ Պ. Զարդարեան եղբ.
Կ. Պոլիս Զաւմաքըրար Թ. 24—26

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ՀՐԱՏԱՐԱԿԻ 2

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԳԸԼԸՃԵԱՆ

Չափմանը, քիւ 25

Այս գրատուր որ քիչ ժամանակի մէջ մեծ համբաւ է մը տիրացած է իր ճշգրտագնութեան, գործառնութեանց կանոնաւորութեան և իր ներշնչած վստահութեան շնորհիւ, ժամագրաւարն է բոլոր նոր հրատարակութիւններու և նոն գիմարը կը գտնէ ինչ որ իրեն պէտք է, դասական և գրական մթերք: Ահաւասիկ իր վերջին գրական նորութիւններէն հմայչ մը:

ԺԻՐԱՅԻ լեղափոխական առաքելային կենսագրութիւնը

16 պատկերներով գրեց Գ. Ծ. Վ. Արսլանեան 6,50

ԳՐԱՆՏԻԸՆՏԱՆԻՔ պատկերազարդ երիւնեան Հայրիկ 7

ԱՊՏԻԸ ՀՍՄԻՏ Ե ՇԵՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍԵ Օսեանի Ա. Բ. Հ. 12

ԵԸԼՏԸԸՍ ՍԱՍՈՒՆ 3 հասր Ա. Բիւրա 30

ՍԱՍՈՒՆԵՆ ԵՏՔԸ 2 » » 12

Ա.ԲՍՈՐԱԿԱՆԸ Ա. Շիսանեան 8

ԱԻԱԶԱԿԱՊԵՏԸ » » 12

ԻՆՆՍՈՒՆ ԵՏՔ 3 » Վ. Հիւկօի 20

ԵԸԼԻԱ ՏԵՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆԻ Սիրայիկ Գամակներ. 4.

Նազարեանց 5

ԱԶԱՏԱՐԱՐ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄՈՒՏՔԸ Պատկերազարդ 15

ՊՈՒՏՏԱՅԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ Ս. Գալիօնեան 3

ԿԱՐԱՊԵՏ Ազգայիկ վեպ 4 հասր 16

ԵՐԿՈՒ ՄԵՐԱՀԱՐԵՐ 3

ԵՐԵՍՈՒՆ ՂՐՈՒՇՈՎ ՀԱՐԱՏԱՅՈՂԻՆ ԲԱՂԴԸ Ազգ. Նո- 3

րավեպ 3

ԹՈՒՐՔ ԹԵՐՈՐԻ ՕՐԵՐԵՆ 1,50

ՏԱՐԵՅՈՅՑ ԱՊՈՒՇՆԵՐՈՒ Ե. Օսեան 2,50

» ՇԱՆԹԻ 5

» ԿԻԿՈՒ Գ. Թորոսեան 5

» ՀԱՅՐԵՆԻ Ս. Մեւրապ 7

» ԱՄԵՆՈՒՆ Թեոդիկ 12

» ԿԱՎՈՕՇԻ Կապուօ 6

Դիմել ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԳԸԼԸՃԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Չափմանը քիւ 25 Կ. Պոլիս, Էւ ստանալ

գրացուցակը ձեռք:

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ՀՐԱՏԱՐԱԿԻ 2

Ա. ԵԱԶԸՃԵԱՆ

11 Պազըրկար, Սուլթան Համա, Կ. Պոլիս

Ա. Եազըրեան Գրատուր նուիրական պարտք կը զգայ հրապարակաւ յայտնել իր սրտազեղ շնորհակալիքն այն գուրդուրանքին համար զոր ի հանդէս բերին գաւառի ու արտասահմանի մեր ամէն կարգի յաճախորդները:

Գրովհետեւ,
1. Ա. Եազըրեան Գրատունն է որ ամենէն ճոխ Դրամիւրքը համբարած է:

2. Ա. Եազըրեան Գրատունն է զպրոցներու բարեկամն իր ընտրելազոյն դաստիարակներով:

3. Ա. Եազըրեան Գրատունն է որ բացառիկ զեղչ ուսայ իր յաճախորդներուն ու իրեն նոր գիմարներուն:

4. Ա. Եազըրեան Գրատունն է որ բոլոր գրաւահատներէն աւելի նպատաւոր պայմաններով կը գոհացնէ իրեն եղած յանձնարարութիւնը:

5. Ա. Եազըրեան Գրատունն է որ ի վիճակի է իսկոյն հազարեղ գրաւաճառութեան հրապարակի հետը աւելնալից ամէն տեսակ հարցի ու գործառնութեանց մասին:

6. Ա. Եազըրեան Գրատունն նշանաբան կը կազմեն Ուղղամտութիւն, Պարկեւտութիւն, Շանեցեցի ու Շանիկ:

7. Ա. Եազըրեան Գրատունն է միակն գրաւաճառական հրապարակի վրայ որ կը հայթայթէ աշխարհի Հայ շրջանակներու մէջ տպագրուած ամէն կարգի գիրք ու թերթ:

8. Ա. Եագրնեան Գրասունը կեդրոնատեղի է ցար
անմրցելի մնացած դասընթացներու :

Ա. Եագրնեան Գրասունը վերջերս հրատարակած
Լեզարձակ Գրացուցակ մը իր սեփական հրատարակու
թեանց հեղինակներու լուսանկարներով . գեղարուեստա
կան գրքով մը՝ որուն նմանը դեռ չուր տեսած չէ և կ'
մրցի Եւրոպական նոյն օրինակ հրատարակութեան
հետ :

Այս գրացուցակը փափաքողներու ճրի կը դրկո

Ա. Եագրնեան Գրասան վերոյիշեալ յաջողութիւն
ները թելադրութիւններ են այն ցանցաւ թուով գրասէր
ներու և դպրոցավար մարմիններու որ ցարդ չեն փ
ձած իրեն հետ գործառնութեան սկսելու , այժմէն վստ
կրնան ըլլալ թէ իրենք ալ իրենց կարգին գոհ պի
մնան առաջին յանձնարարութենէն իսկ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Գրասանս հասցէի՝

درسعادته سلطان حمامه باقرچیلرده نومرو ۱۱ آ. یازیدجیان
کتابخانه سی

Mr. A. YAZIDJIAN

Libraire-Editeur

Sultan Hamam Bakirdjilar N. 11

CONSTANTINOPLE

0022135

10-70

« Ազգային գրադարան

NL0022135

